

Het profileringsproject

Een onderzoek naar de implementatie van de richtlijnen jeugdhulp in het werk van de gezinscoaches binnen het CJG Laak.

ADHD	Crisisplaatsing	Ernstige gedragsproblemen	Kinder-mishandeling	KOPP	Middelen-gebruik
Multi-probleem-gezinnen	Pleegzorg	Problema-tische gehechtheid	Residentiële jeugdhulp	Samen met ouders en jeugdige beslissen over passende hulp	Scheiding en problemen van jeugdigen
Seksuele ontwikkeling	Stemmingsproblemen	Trauma	Uithuis-plaatsing		

Gegevens student:

Mandy Duijnisveld

Gegevens opleiding

Opleiding: Pedagogiek

Onderwijsinstelling: Haagse Hoge School

PP docent: Rene Golverdingen

Beoordelaar: Rosa Stikkelman

Gegevens praktijkinstelling:

Organisatie: Centrum Jeugd en Gezin Den Haag

Samenvatting

Het doel van dit onderzoek is zichtbaar maken hoe het CJG Laak de richtlijnen jeugdhulp kan implementeren, zodat de gezinscoaches kennis vergaren van de richtlijnen en deze structureel gaan gebruiken tijdens hun werk. Sinds 2014 zijn de richtlijnen jeugdhulp ontwikkeld om professionals te ondersteunen in hun dagelijkse werk. De aanleiding van dit onderzoek is de onderbelichting van de richtlijnen op de werkvloer binnen het CJG Laak.

In een inventarisatie is gesproken met verschillende gezinscoaches en de teammanager waaruit bleek dat de richtlijnen niet tot nauwelijks worden gebruikt. Zij gaven aan hier meer aandacht voor te willen creëren. Naar aanleiding van deze inventarisatie is de volgende hoofdvraag opgesteld:

‘Hoe kunnen de gezinscoaches van het CJG Laak geholpen worden structureel te handelen volgens de richtlijnen?’

Uit het theoretisch onderzoek blijkt dat het benutten van wetenschappelijke kennis een hoeksteen is van professionele jeugdzorg. Opslaan en ontsluiten van kennis garandeert echter niet dat professionals deze kennis ook benutten (Pijnenburg, 2010). Om een implementatie te laten slagen moeten belemmerende en bevorderende factoren in beeld worden gebracht op het gebied van de doelgroep (gezinscoaches), de innovatie (de richtlijnen jeugdhulp) en de context (CJG Laak) waarin de implementatie van de innovatie plaatsvindt (Stals, van Yperen, Reith & Stams, 2008). Door kennis te hebben van deze factoren kan een meer gerichte implementatie plaatsvinden.

Voor dit onderzoek is een enquête met aanvullend drie interviews afgenomen bij de gezinscoaches om er achter te komen wat hen weerhoudt niet te werken met de richtlijnen. Vragen als ‘Wat vindt u positief aan de richtlijnen?’ en ‘Welke belemmeringen ziet u?’ kwamen tijdens het interview aanbod. Uit het onderzoek komt naar voren dat de gezinscoaches meer aandacht nodig hebben op teamniveau om ook zelfstandig met de richtlijnen te gaan werken. Na doorvragen werd duidelijk dat zij hierin graag meer aandacht tijdens het teamoverleg en het afdelingsoverleg willen d.m.v. bijvoorbeeld interactieve werkvormen. Zij willen niet volledig zelf verantwoordelijk willen zijn voor het werken met en kennis vergaren van de richtlijnen en de nieuwe medewerkers hierin in het inwerkproces in meenemen.

De aanbevelingen voor het CJG zijn dan ook om tijdens het afdelingsoverleg 1x in de 12 weken aandacht voor de richtlijnen te creëren door het geven van presentaties of interactieve werkvormen¹. Daarnaast wordt aanbevolen om tijdens het wekelijkse teamoverleg meer kritische vragen te stellen op het gebruiken van de richtlijnen in de casuïstiek en de richtlijn er mogelijk ook bij te pakken om de stappen met het team te doorlopen. Om de verantwoordelijkheid binnen het team nog meer te spreiden, wordt geadviseerd de richtlijnen te koppelen aan de expertises van de gezinscoaches, om hen zo het aanspreekpunt van een bepaalde richtlijn te maken. Tevens is aanbevolen dat de gedragswetenschapper hierin ook meer aandacht creëert tijdens de caseloadbesprekingen. De laatste aanbeveling voor het CJG is het opnemen van de richtlijnen jeugdhulp in het inwerkprogramma. Nieuwe medewerkers moeten hun handelen nog eigen maken en het werken met de richtlijnen kan hier vanaf het begin in verweven worden door hier specifiek aandacht voor te hebben.

¹ Interactieve werkvormen zetten professionals actief aan het werk met, in dit geval de richtlijnen, waarbij ze vaardigheden ontwikkelen en waarbij gebruikt wordt gemaakt van situaties uit de praktijk.

Voor het Nederlands Instituut van Psychologen (NIP), de Nederlandse vereniging van pedagogen en onderwijskundigen (NVO) en de Beroepsvereniging van Professionals in Sociaal Werk (BPSW), de ontwikkelaars van de richtlijnen is tot slot een aanbeveling toegevoegd m.b.t. het up to date houden van de richtlijnen.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
1.1 Praktijkcontext.....	4
1.2 Aanleiding en probleemstelling.....	5
1.3 Maatschappelijke context	6
1.4 Doelstelling	8
1.5 Hoofd- en deelvragen	8
1.6 Onderzoeksopzet	8
2. Literatuur onderzoek	9
2.1 De richtlijnen jeugdhulp	9
2.2 Implementatieproces	11
3. Empirisch onderzoek.....	13
3.1 Soort onderzoek.....	13
3.2 Onderzoeksinstrumenten	13
3.3 Respondenten	15
3.4 Betrouwbaarheid en validiteit.....	15
3.5 Analyse.....	16
4. Onderzoeksresultaten	18
4.1 Het kwantitatieve onderzoek (enquêtes)	18
4.1.1. Verloop dataverzameling.....	18
4.1.2 Resultaten	18
4.1.3 Deelconclusie kwantitatief onderzoek.....	21
4.2 Kwalitatief onderzoek (interviews)	22
4.2.1 Verloopdata verzameling.....	22
4.2.2 Resultaten	23
4.2.3 Deelconclusie kwalitatief onderzoek.....	27
5. Conclusie en aanbevelingen	28
5.1 Deelconclusie theoretisch onderzoek	28
5.2 Deelconclusies empirisch onderzoek	29
5.3 Conclusie theoretisch onderzoek én empirisch onderzoek.....	29
5.4 Aanbevelingen.....	30
5.5 Beperkingen.....	32
Literatuur	33
Bijlage	37
1. Onderbouwing determinanten MIDI	37
2. De enquêtevragen	38
3. Onderbouwing verwijderde en toegevoegde enquêtevragen	45
4. Onderbouwing interviewvragen	47
5. Grafische resultaten kwantitatief onderzoek	48
6. Codeboom	61

1. Inleiding

1.1 Praktijkcontext

Centrum Jeugd en Gezin

Afgelopen jaren is er veel veranderd met betrekking tot de jeugdhulp in Den Haag en is er voor ieder stadsdeel in Den Haag een Centrum Jeugd en Gezin (CJG) ontworpen. Door de nieuwe Jeugdwet die is doorgevoerd in 2015 is het CJG in Den Haag ontstaan. De reden voor het aanpassen van de Jeugdwet was de financiële onbeheersbaarheid en daardoor een gebrekkige werking van het zorgstelsel (Nederlands Jeugdinstituut, 2017). Sinds 2015 zijn gemeenten, zorgaanbieders en onderwijs zelf verantwoordelijk voor alle jeugdhulp, zowel bestuurlijk als financieel. De nieuwe doelen van de Jeugdwet zijn o.a. het stimuleren van preventie maatregelen en het uitgaan van de eigen verantwoordelijkheden van jongeren en ouders volgens het uitgangspunt één gezin, één plan (Nederlands Jeugdinstituut, 2017).

Het CJG zet zich in voor gezinnen die vragen hebben over de gezondheid, het opgroeien en het opvoeden van kinderen (Hes, 2016). Binnen het CJG zijn verschillende disciplines te vinden zoals de Jeugdteams, de integrale jeugdgezondheidszorg, het consultatiebureau, een schoolarts en het Opvoedsteunpunt. Iedere discipline heeft zijn eigen specifieke doelgroep (CJG, 2017).

Dit onderzoek heeft met name betrekking op de Jeugdteams van het CJG Laak en haar specifieke doelgroep. Binnen de Jeugdteams werken psychologen, orthopedagogen en verschillende gezinscoaches met ieder een eigen specialisatie, zoals o.a. multiprobleem, GGZ en veiligheid & bescherming. Binnen het CJG Laak zijn twee jeugdteams met ieder acht gezinscoaches. Als gezinscoach begeleid je gezinnen met kinderen in de leeftijd van 0 tot 18 jaar. Samen met het gezin kijkt de gezinscoach welke vragen het gezin heeft en welke ondersteuning nodig is. De gezinscoach stelt een gezinsplan op waarin doelen staan die het gezin wil bereiken en helpt het gezin bij het bereiken van deze doelen (CJG, z.d.). Deze gezinnen kunnen zich zelf aanmelden, of aangemeld worden door de schoolmaatschappelijk werker, huisarts, psychologen, de Jeugdgezondheidszorg, het Crisis Interventie Team (CIT), Veilig Thuis en Het Daklozenloket.

In alle situaties staat het kind centraal en wordt er gehandeld naar het creëren van een veilige en ontwikkelingsrijke situatie voor het kind.

Visie en missie

‘Alle kinderen, jongeren, ouders/verzorgers, professionals en andere betrokkenen in het werkgebied kennen en ervaren het CJG als de belangrijkste en eerst te benaderen bron voor begrijpelijke, bruikbare en zinvolle informatie, educatie, advisering en beoordeling met betrekking tot opvoeding en ontwikkeling’ (CJG, 2017).

Bij het CJG kun je terecht voor alle vragen over gezondheid, opvoeden en opgroeien. Van lichte opvoedingsondersteuning tot hulp aan jongeren en gezinnen bij zwaardere problemen. Het CJG gaat uit van: *‘licht waar het kan, zwaar waar het moet’* (Hes, 2016).

Daarnaast is het CJG laagdrempelig voor alle kinderen en hun ouders en wordt er gestreefd naar een preventieve aanpak. Voor alleen advies of informatie kun je het CJG binnenlopen zonder afspraak. De nadruk ligt op de eigen kracht van het gezin en de omgeving bij het voorkomen en oplossen van problemen. Wat ouders zelf of met hulp van hun omgeving kunnen staat centraal. Hierbij wordt gewerkt vanuit de aanpak 1 gezin, 1 plan, 1 hulpverlener (Hes, 2016).

1.2 Aanleiding en probleemstelling

De jeugdhulp en jeugdbescherming wil in Nederland overal de beste zorg voor kinderen en jongeren leveren. Sinds 2014 zijn de richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming (later genoemd ‘richtlijnen jeugdhulp’ of ‘richtlijnen’) ontwikkeld om professionals te ondersteunen in hun dagelijkse werk. In opdracht van de beroepsverenigingen NIP, BPSW en NVO zijn deze richtlijnen ontwikkeld. Hiervoor is de meest recente kennis gebruikt in het ondersteunen van ouders, kinderen en jongeren. (Richtlijnen, z.d.). De richtlijnen jeugdhulp zijn aanbevelingen voor het handelen in de dagelijkse praktijk van hulpverleners. Een richtlijn is een samenvatting van de kennis die er op dat moment is rond een thema, bijvoorbeeld echtscheiding, ADHD, kindermishandeling. Op dit moment zijn er 14 richtlijnen ontwikkeld, te vinden op www.richtlijnenjeugdhulp.nl. Door met de richtlijnen te werken handel je op basis van wat cliënten, de wetenschap en de beroepsgroep als professioneel handelen beschouwen (Richtlijnen, z.d.).

De jeugdhulpverlening (waaronder het CJG) heeft drie jaar de tijd gekregen van de beroepsverenigingen om de richtlijnen te implementeren in de organisaties. CJG Breed (alle CJG's binnen Den Haag) is er in 2016 een projectplan Richtlijnen Jeugdhulp ingericht om gezinscoaches kennis te laten maken met de richtlijnen en het werken met de richtlijnen te ondersteunen. Op elk CJG is er een aanjager richtlijnen jeugdhulp aangesteld. Deze aanjager is verantwoordelijk voor het onder de aandacht brengen van de richtlijnen op zijn/haar locatie. De doelstelling van het projectplan Richtlijnen Jeugdhulp is om elk jaar vier richtlijnen onder de aandacht te brengen in de jeugdteams. Dit wordt gedaan door de richtlijnen te presenteren aan de aanjagers, die er vervolgens mee aan de slag gaan op hun eigen locatie.

De teammanager van het CJG Laak zou graag meer aandacht en kennis van gezinscoaches voor de richtlijnen willen. In de wekelijkse teamoverleggen wordt er niet naar de richtlijnen gerefereerd en onduidelijk is in hoeverre de gezinscoaches de richtlijnen zelfstandig gebruiken. Voor het gebruiken van de richtlijnen zijn de gezinscoaches zelf verantwoordelijk (Richtlijnen, z.d.). Binnen het CJG Laak zijn twee nieuwe aanjagers aangesteld voor de richtlijnen. Deze zijn verantwoordelijk voor het implementeren van de richtlijnen op de werkvloer. De rol van aanjager is echter al vaak vervuld door verschillende gezinscoaches en de al eerder geïmplementeerde richtlijnen zijn niet altijd blijven hangen. De teammanager is bereid d.m.v. dit onderzoek en de uitkomsten van dit onderzoek de gezinscoaches te ondersteunen of tools te bieden in het zelfstandig gebruiken van de richtlijnen.

Van de 14 richtlijnen zijn er 8 richtlijnen gepresenteerd in het CJG Laak. Na wat globaal rondvragen aan gezinscoaches hoeveel richtlijnen er in het CJG Laak zijn gepresenteerd, konden de gezinscoaches zich nog maar drie/ vier richtlijnen herinneren. Voor de 8 richtlijnen die al aan het team zijn gepresenteerd, is een samenvatting gegeven van de richtlijn door middel van een PowerPoint. De bijbehorende werkkaarten en de te nemen stappen die de richtlijn aanbeveelt per problematiek zijn te vinden in een map op kantoor. Buiten deze presentaties wordt er geen aandacht besteed aan de richtlijnen en zijn deze niet ‘zichtbaar’ op de werkvloer.

Het werken met de richtlijnen ondersteunt en onderbouwt de kwaliteit van het pedagogisch handelen van de gezinscoaches. Dit doordat de richtlijnen effectief bewezen handvatten opleveren en inhoudelijk richting geven aan het handelen van de gezinscoaches (Richtlijnen, z.d.). Door te werken volgens de richtlijnen worden gezinnen geholpen op de meest effectieve manier en wordt de meest recente kennis gebruikt m.b.t. de problematiek waar de gezinscoach in handelt. Het is ook mogelijk dat de gezinscoach al handelt zoals staat beschreven in de richtlijn, zonder dat deze hiervoor de richtlijn heeft geraadpleegd. Door de richtlijn er echter

toch bij te pakken, kan de gezinscoach haar handelen verantwoorden tegenover ouders, medeprofessionals of indien mogelijk voor een tuchtrechter. Wanneer de tuchtrechter het handelen van een gezinscoach toets naar aanleiding van een klacht, kan deze de gezinscoach aanspreken op het ‘zich verhouden hebben tot een richtlijn’. Van de gezinscoach wordt verwacht dat deze kan verantwoorden hoe zij de kennis uit de richtlijn daarbij in haar handelen heeft meegenomen en moet kunnen onderbouwen waarom daar mogelijk van is afgeweken.

1.3 Maatschappelijke context

De transitie van de Jeugdwet

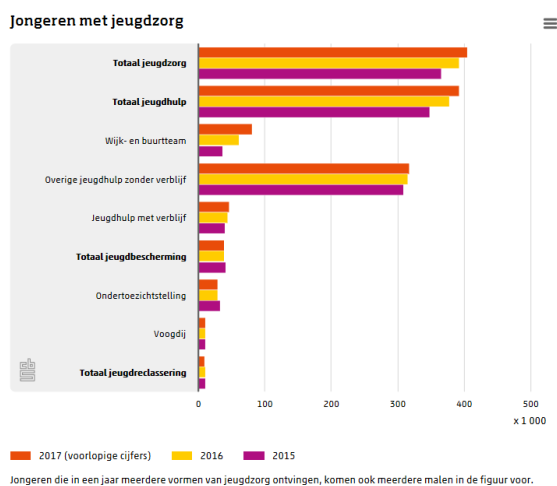
De bezuinigingen en veranderingen die de nieuwe Jeugdwet sinds 2015 met zich meebrengt, hebben duidelijk hun sporen achter gelaten binnen de jeugdzorg. Er is veel meer administratief werk en veel zorginstellingen verkeren in financiële problemen. Deze problemen dreigen structureel te worden, volgens een onderzoeksrapport van de Transitie Autoriteit Jeugd (NOS, 2017).

Sinds 2015 moeten zorginstellingen zelf hun kosten voorschieten en vervolgens declareren bij de gemeente waar de ouders van het kind wonen. Sommige zorginstellingen hebben facturen uitstaan bij meerdere gemeenten, die soms niet of te laat betalen. Gemeenten geven op hun beurt aan structureel te weinig budget te hebben voor de jeugdzorg. De nadruk komt hierdoor te liggen op aanbestedingen en een streven naar de laagste tarieven en niet op de manier waarop kinderen het best geholpen kunnen worden. Veel gemeenten worstelen hierdoor ook met torenhoge wachtlijsten en cliëntenstops, zowel bij de lokale wijkteams als bij de zorgaanbieders (NOS, 2017). Het gevolg is dat er bij zorginstellingen voortdurend de angst bestaat om hun werk te verliezen aan een andere organisatie, contracten worden onzeker, de werkdruk is enorm hoog en er komt veel extra administratie bij. Iedere gemeente heeft andere formulieren, codes en regels. Hier raken de jeugdzorgwerkers veel tijd aan kwijt, in plaats van aan het bieden van zorg of de kwaliteit hiervan. (Nationale Zorggids, 2018).

Toenemende vraag naar jeugdzorg

Drie jaar na de invoering van de Jeugdwet is het aantal jongeren dat in Nederland jeugdzorg ontvangt opgelopen van bijna 336 duizend in 2015 naar 405 duizend in 2017. Jeugdzorg is een verzamelnaam voor jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering, waarvan het aandeel van de jeugdhulp het grootst is. Het aantal jongeren dat geholpen is door een wijkteam (waaronder een CJG) is gegroeid van 36,5 duizend in 2015 naar bijna 82 duizend in 2017 (CBS, 2018).

Ook in De Haag doen de Haagse jongeren een steeds groter beroep op de jeugdhulp. Sinds de gemeente verantwoordelijk is geworden voor de zorg van jongeren, is de toegankelijkheid van de lokale jeugdzorg verbeterd. Hierdoor weten de jongeren steeds meer hun weg naar hulp te vinden, wat ook meer vraag naar hulp betekent. (AD, 2 juli 2018). Daarnaast groeit de stad Den Haag enorm. Er komen jaarlijks meer kinderen en jongeren bij, van wie ook een deel hulp nodig heeft (AD, 3 oktober 2018).

(CBS, 2018).

Verandering van de zorg

Zorg wordt op dit moment steeds meer geboden op basis van protocollen, richtlijnen en standaard diagnoses of zorgarrangementen. Evidence-based practice (ook wel EBP) heeft in de zorg de aanzet gegeven voor het ontwikkelen van professionele richtlijnen, volumenormen en kwaliteits-indicatoren (Kremer, Noordegraaf-Eelens & Meering, 2017). Evidence-based practice houdt in dat een wetenschappelijke theorie in de praktijk effectief is gebleken. Deze ontwikkeling begon in de jaren tachtig en heeft ervoor gezorgd dat het vertrouwen in de statistiek en cijfers binnen een specialistisch discipline groter is geworden dan het vertrouwen in de consensus (Kremer et al., 2017).

Het lijkt erop dat handelen volgens een richtlijn kwalitatief betere zorg oplevert dan die zonder richtlijn geboden kan worden. Er wordt gesproken over het bieden van 'de hoogste kwaliteit van zorg' d.m.v. het handelen volgens zorgstandaarden, richtlijnen en protocollen (V&VN, z.d.) *'Deze vormen het uitgangspunt van je handelen en helpen jou de keuze te maken voor de juiste zorg'* (V&VN, z.d.)

Evidence-based practice heeft de kwaliteit en de veiligheid van de zorg aanzienlijk verbeterd. Toch zijn er een aantal vraagtekens te zetten bij de ontwikkelingen die de zorg doormaakt. De richtlijnen die hieruit voortkomen gaan o.a. voorbij aan de patiënt en de werkelijkheid. Wat het goede is om te doen kan immers per patiënt en per situatie verschillen (Kremer et al., 2017). Daarnaast werkt het niet kritisch toepassen van de richtlijnen ongewenste standaardisering van de zorg in de hand. Professionals zijn meer bezig met het leveren van kwaliteitsinformatie ten behoeve van externe verantwoording dan dat zij ervan leren. De zorgpraktijk wordt op deze manier in de richting geduwd van datgene wat met behulp van EBP-methodieken onderzocht en onderbouwd kan worden. Dit gaat echter ten koste van zorg waarbij dit niet of moeilijk kan en van zorg die commercieel niet interessant is (Kremer et al., 2017).

Over het werken met richtlijnen zijn dus zowel voor- als nadelen te noemen. Ondanks dat het standaardisering in de hand werkt en de professionals meer bezig zijn met het verantwoorden van hun handelen, wordt de kwaliteit en veiligheid van zorg toch verbeterd. Vanuit de richtlijnen Jeugdhulp wordt dan ook aangeraden kritisch te kijken naar de richtlijnen en krijgt de professional de ruimte om van de richtlijn af te wijken, zolang onderbouwd kan worden waarom er beter van de richtlijn kan worden afgeweken (Richtlijnen, z.d.).

1.4 Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is voor eind juni 2019 een advies uit te brengen over hoe het CJG Laak de richtlijnen kan implementeren, zodat de gezinscoaches kennis vergaren van de richtlijnen en deze structureel gaan gebruiken tijdens hun werk.

Uit een gesprek met de teammanager (M. van Zelm, persoonlijke communicatie, 13 februari 2019) licht zij toe waarom zij baat heeft bij gezinscoaches die werken volgens de richtlijnen. *‘Een gezinscoach hoort professioneel te werken. De richtlijnen maken deel uit van de professionele standaard van een beroepsgroep en zijn opgesteld vanuit de Jeugdwet. Professionals die zich binden aan de beroepscode van een beroepsgroep, hebben de verantwoordelijkheid om te handelen volgens vakinhoudelijke en professionele normen in overeenstemming met wetenschappelijk kennis. Dit leidt tot een eenduidige werkwijze en is ter bescherming van het overslaan of vergeten van stappen in het hulpverleningsproces’.*

De teammanager heeft aangegeven meer aandacht te willen creëren voor de richtlijnen. Zowel tijdens het bespreken van de casuïstiek als op de werkvloer wil zij de richtlijnen meer ter sprake laten komen. Het werken met de richtlijnen is een landelijk beleid waarmee ook het CJG Laak hoort te werken. Ondanks dat de gezinscoaches zelf verantwoordelijk zijn voor het werken met de richtlijnen, wil de teammanager hen hierin ondersteunen. Door de gezinscoaches met de richtlijnen te laten werken, weet de teammanager dat de gezinscoaches handelen op basis van effectief bewezen handvatten en de laatste kennis m.b.t. bepaalde problematieken. Dit versterkt de kwaliteit het jeugdteam.

Ondanks dat het doel van dit onderzoek is dat de gezinscoaches de richtlijnen structureel zullen gebruiken tijdens hun werk, zal er in de dataverzameling ook aandacht zijn voor de negatieve kanten die het werken met de richtlijnen met zich mee brengen.

Voor dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van bestaande onderzoeken, vakliteratuur, afgenomen enquêtes en aanvullende interviews.

1.5 Hoofd- en deelvragen

De hoofdvraag is: Hoe kunnen de gezinscoaches van het CJG Laak geholpen worden structureel te handelen volgens de richtlijnen?

Deelvragen:

- Wat zijn de richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming? (theorieonderzoek)
- Hoe wordt een verandering in een organisatie geïmplementeerd? (theorieonderzoek)
- In hoeverre zijn de gezinscoaches gemotiveerd om de richtlijnen te gebruiken?
- Wat hebben de gezinscoaches nodig om de richtlijnen ook in de toekomst structureel te blijven gebruiken?

1.6 Onderzoeksopzet

Om de doelen te behalen, geschreven in paragraaf 1.3, is het van belang onderzoek te doen. Voor het onderzoek worden verschillende methodes gebruikt.

- Oriënterende gesprekken
- Enquêtes
- 3 diepte interviews

2. Literatuur onderzoek

2.1 De richtlijnen jeugdhulp

De richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming zijn ontwikkeld voor beroepen in de sociale sector. De richtlijnen zijn gebaseerd op basis van wetenschap, praktijk en cliënt-voorkeuren en zijn bedoeld om jeugdprofessionals te ondersteunen in hun dagelijks werk met cliënten. Het zijn aanbevelingen die richting kunnen geven aan de afwegingen die in het jeugddomein dagelijks worden gemaakt (SKJ, z.d.)

De invoering van het gebruik van de richtlijnen vindt plaats op de werkvloer. Het werken met de richtlijnen is voor veel professionals nog nieuw. In principe is het werken met de richtlijnen de verantwoordelijkheid van de professional zelf. Er zijn inmiddels 14 richtlijnen ontwikkeld op het initiatief van het Nederlands Instituut van Psychologen (NIP), de Nederlandse vereniging van pedagogen en onderwijskundige (NVO) en de Beroepsvereniging van Professionals in Sociaal Werk (BPSW) (Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming, z.d.).

De richtlijnen die op dit moment zijn ontwikkeld zijn (Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming, z.d.):

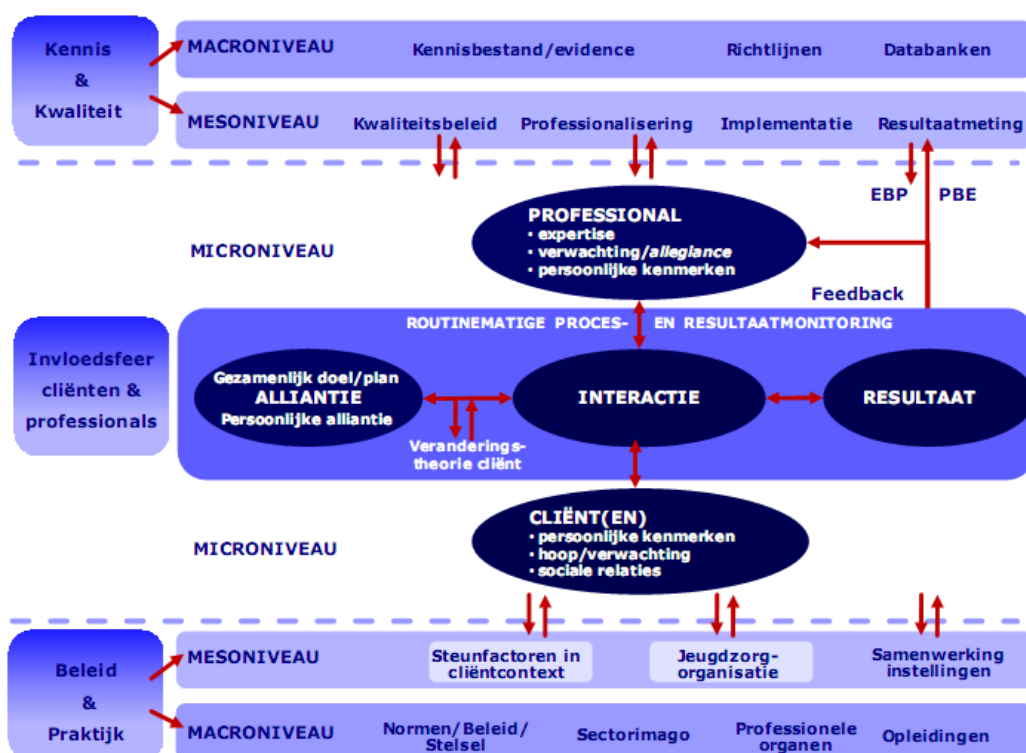
- ADHD
- Crisisplaatsing
- Ernstige gedragsproblemen
- Kindermishandeling
- KOPP
- Middelengebruik
- Multiproblem gezinnen
- Pleegzorg
- Problematische gehechtheid
- Residentiele jeugdhulp
- Samen met ouders en jeugdigen beslissen over passende hulp
- Scheiding
- Stemningsproblemen
- Uithuisplaatsing

In de richtlijnen is informatie over bovenstaande problematieken te vinden. Online is per richtlijn in kaart gebracht welke stappen genomen kunnen worden om het gezin/ de jongere zo goed mogelijk te begeleiden op basis van wetenschappelijke- en praktijkkennis. In de richtlijnen krijg je tools aangereikt om te letten op de juiste signalen, wordt je verwezen naar effectieve interventies voor de betreffende problematiek en zijn er werkkaarten beschikbaar.

De richtlijnen zijn ‘evidence based practice’ ontwikkeld. Dit houdt in dat de richtlijnen op basis van wetenschappelijk onderzoek naar wat het beste werkt zijn uitgetest in de praktijk, waar rekening houdend met de expertise van de professional en de waarde van de cliënt, de richtlijn effectief is gebleken. Sinds de jaren 90 wordt ook in de jeugdzorg meer waarde gehecht aan de evidence based interventies, protocollen en richtlijnen. In een poging om alle factoren die samenhangen met effectiviteit in samenhang te beschrijven en om argumenten en inzichten over die factoren tegen elkaar af te weten, is het Integratief Werkzame Factorenmodel ontwikkeld (Pijnenburg, 2010).

In het Integratief Werkzame Factorenmodel (IWF-model) worden factoren die invloed hebben op de interactie met de cliënt op drie niveaus ingedeeld. De drie niveaus (micro-, meso- en macroniveau) beïnvloeden elkaar en de resultaten van de jeugdhulpverlening (Pijnenburg, 2010):

- Het microniveau heeft betrekking op de directe invloedssfeer tussen samenwerkende cliënt en de hulpverlener.
- Het mesoniveau bestaat uit verschillende sociale en professionele instituties die in het alledaagse leven van de jeugdzorgcliënt een rol spelen.
- Het macroniveau bestaat uit beleidskaders en ontwikkelingen daarin, mede beïnvloed door maatschappelijke normen en veranderingen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen *beleid en praktijk* en de context van ontwikkelingen en verspreiding van wetenschappelijke *kennis*, en bewaking en verantwoording van *kwaliteit* van zorg en werkers. De richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming vallen onder niveau *kennis en kwaliteit*.

(Pijnenburg, 2010).

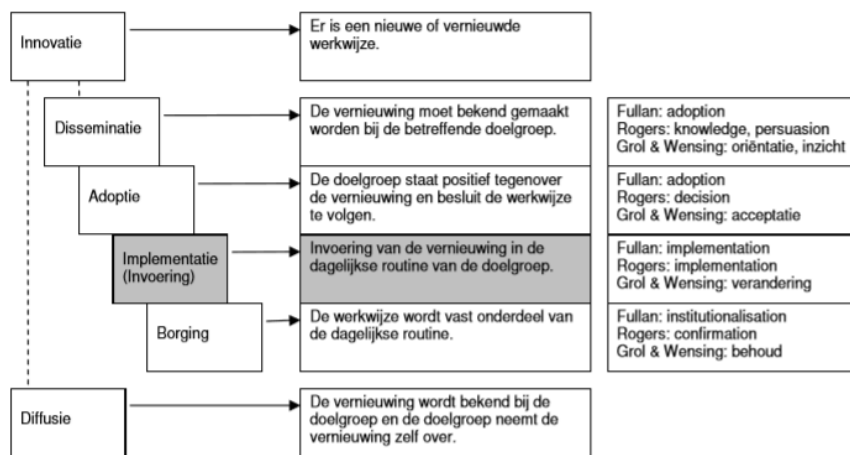
Het macroniveau kan worden gezien als de ‘body of knowledge’. Dit is de verzameling van wetenschappelijke kennis die de basis is voor het denken en handelen in praktijk. Relevante theoretische en empirische interventies of technieken voor de jeugdzorg ontwikkelen zich voortdurend. *Wat ook de uitkomst is van discussie over de vraag welke factor nu het meest bijdraagt aan de werkzaamheid van de jeugdzorg, het benutten van wetenschappelijke kennis is een hoeksteen van professionele jeugdzorg. Opslaan en ontsluiten van kennis garandeert echter niet dat professionals deze kennis ook benutten* (Pijnenburg, 2010).

In bovenstaand citaat wordt bevestigd dat alleen het ontwikkelen van de richtlijnen niet voldoende is om hiermee aan de slag te gaan als professional. Voordat de professional hiermee aan de slag kan, zullen de richtlijnen geïmplementeerd moeten worden.

2.2 Implementatieproces

De term implementatie wordt vaak gebruikt om het invoeren van veranderingen of vernieuwingen aan te duiden. Implementatie is een proces waarin de fasen disseminatie, adoptie, invoering en borging zijn verankerd. Een goede afloop van het proces vraagt om een planmatige aanpak. Hiervoor moet kennis worden genomen van belemmerende en bevorderende factoren (Stals, van Yperen, Reith & Stals, 2008). Deze factoren zullen in de enquête worden onderzocht.

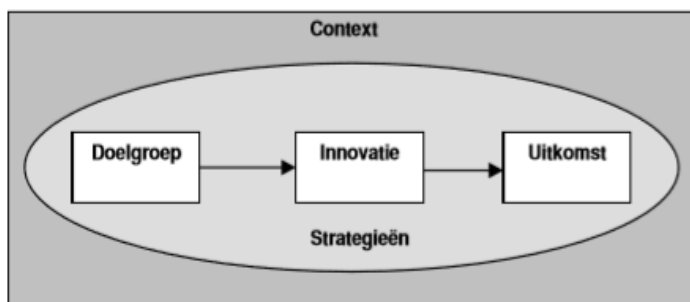
In onderstaande afbeelding is het proces met de verschillende fasen te zien. Voordat kan worden gestart met de implementatiefase (de invoering), moet de doelgroep positief staan tegenover de vernieuwing en besluiten de werkwijze te willen volgen. Dit is de adaptiefase (Stals et al., 2008).

(Stals et al., 2008).

Een professional die zich in de adaptiefase bevindt is zich bewust van de verandering. Er is echter nog niet besloten om de verandering zelf ook uit te voeren. Het weten is aanwezig, maar het willen ontbreekt nog. Dit kan doordat de professional het bijvoorbeeld niet eens is met de verandering, omdat ze geen vertrouwen hebben dat de verandering een verbetering brengt, of omdat ze (nog) niet bereid zijn om het oude gedrag los te laten. Om de volgende fase, de implementatiefase, te laten slagen, is het van belang de professionals mee te hebben in de verandering die gaat komen. Dit houdt in dat de professionals positief tegenover de verandering staan en gemotiveerd zijn deze te gaan uitvoeren (Stals, et al., 2008).

Om het implementatieproces actief te beïnvloeden en te laten slagen, is het daarnaast noodzakelijk om inzichtelijk te maken welke factoren een rol spelen in dat proces. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen drie belangrijke categorieën waar zich zowel bevorderende als belemmerende factoren kunnen bevinden. Deze categorieën betreft de gebruikers van de innovatie, ook wel 'de doelgroep', de innovatie zelf en de context waarin de implementatie van de innovatie plaatsvindt (Stals et al., 2008).

(Stals et al., 2008).

Het doel van een implementatie-proces is het bereiken van een bepaalde uitkomst. Om die uitkomst te bereiken moet de *innovatie* (de richtlijnen) door een bepaalde *doelgroep* (de gezinscoaches) geadopteerd worden, ingevoerd worden en geborgd worden. Dit gebeurt allemaal in de *context* (CJG Laak) van de organisatie (Stals et al., 2008).

Het jeugdteam van het CJG Laak loopt vast in de adaptiefase of in de implementatiefase. Om te kunnen vaststellen welke fase het jeugdteam zich bevindt, moet worden uitgezocht of de gezinscoaches van het jeugdteam positief staan tegenover de richtlijnen Jeugdhulp en bereid zijn deze nieuwe werkwijze te willen volgen. Indien zij hier positief tegenover staan en bereid zijn deze werkwijze te volgen, is van belang te achterhalen waarom de implementatie vastloopt in de implementatiefase.

Specifieke implementatiestrategieën m.b.t. de richtlijnen

Vanuit de richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming worden specifieke tips gegeven om de richtlijnen te implementeren in het dagelijkse werk van de professional. Zo wordt geadviseerd de richtlijn niet te presenteren als ‘iets nieuws’, maar als iets dat al nauw aansluit bij de dagelijkse praktijk en als iets wat houvast biedt. Daarnaast wordt voorgesteld per richtlijn één geprint exemplaar aan te schaffen per team en de richtlijn digitaal gemakkelijk toegankelijk te maken door bijvoorbeeld een link te plaatsen op de startpagina van de organisatie (Dijksta & Stals, 2017).

Belangrijk is het om je als organisatie niet te verliezen in het maken van een enorm implementatieplan, maar om juist kleine successen te boeken en dit te vieren. Ga tijdens teamvergaderingen na hoe het gebruiken van de richtlijnen verloopt en blijf samen reflecteren op het toepassen van de richtlijnen en de aanbevelingen daarin. Wat bevordert of belemmert het werken met de richtlijnen? Zijn er tip en tricks waarmee anderen hun voordeel kunnen doen? Door elkaar te steunen en successen te delen blijft men enthousiast en gestimuleerd en wordt voor professionals zichtbaar wat het werken met de richtlijnen oplevert (Dijkstra & Stals, 2017).

3. Empirisch onderzoek

3.1 Soort onderzoek

Om antwoord te krijgen op de hoofdvraag moet worden onderzocht in hoeverre de gezinscoaches gemotiveerd zijn met de richtlijnen te werken en wat zij hier nog in nodig hebben. Dit onderzoek zal gedaan worden in het veld zelf. Hierbij zal gebruik worden gemaakt van een kwantitatief onderzoek, aanvullend met een kwalitatief onderzoek.

Bij een kwantitatieve dataverzamelmethode neemt de onderzoeker afstand van kenmerken van objecten of personen van het onderzoek door deze een nummer toe te kennen en ze in een bepaalde volgorde te zetten. De gegevens die verzamelt worden zijn dan ook cijfermatig. De onderzoeker voert de gegevens in een gegevensbestand, om ze met behulp van statische technieken te analyseren (Verhoeven, 2011). Door een enquête uit te zetten kan een beeld worden verkregen van welke richtlijnen de gezinscoaches op de hoogte zijn en wat factoren zijn die hen weerhouden de richtlijnen te gebruiken. Een beperking van het gebruiken van een enquête is echter dat er niet kan worden doorgevraagd naar de antwoorden die worden verkregen. Hierdoor kan de vraag ‘waarom’ een respondent een bepaald antwoord geeft niet worden beantwoord (Verhoeven, 2011). De enquête zal daarom worden gebruikt als oriëntatie, waarna 3 gezinscoaches zullen worden gevraagd om deel te nemen aan een kwalitatief onderzoek.

Het kwalitatieve onderzoek zal de vorm aannemen van een semigestructureerd interview. Bij een kwalitatief onderzoek is de benadering open en flexibel, waardoor kan worden ingegaan op de achtergronden van de verzamelde gegevens. Tijdens een interview staat de beleving van de geïnterviewde voorop; er zal aandacht zijn voor de mening, de motieven en de behoefte van de geïnterviewde (Verhoeven, 2011). Voordat de enquête wordt afgenomen, zullen al een aantal vragen worden opgesteld voor het interview. De vragen in het interview richten zich op de mening, motivatie en behoefte van de gezinscoaches m.b.t. het werken met de richtlijnen. Na het verwerken van de resultaten van de enquête worden er nog een aantal vragen ontworpen, zodat gericht kan worden doorgevraagd op de uitkomsten van de enquête.

Om het doel van het onderzoek te kunnen bereiken, achterhalen hoe de gezinscoaches geholpen kunnen worden de richtlijnen structureel te gebruiken, zullen eerst de motiverende en belemmerende factoren moeten worden gepeild, waarna kan worden doorgevraagd op de motivatie en behoefte van de gezinscoaches.

3.2 Onderzoeksinstrumenten

Het eerste onderzoeksinstrument dat zal worden ingezet voor dit onderzoek is een enquête. Een enquête is een gestructureerde dataverzamelmethode waarbij de vragen vooraf vaststaan. Hierbij is geen ruimte voor flexibiliteit. De ondervraagde kan kiezen uit een maximaal aantal gegeven antwoordmogelijkheden. Het opnemen van open vragen wordt in een enquête tot een minimum beperkt, omdat deze vragen niet in een kwantitatieve analyse kunnen worden meegenomen (Verhoeven, 2011). De uitgezette enquête bestaat 36 vragen, waarvan een open vraag. Deze open vraag kan niet worden meegenomen in de kwantitatieve analyse, maar zal kwalitatief geanalyseerd moeten worden.

De enquête die wordt uitgezet voor dit onderzoek is een bestaande vragenlijst, de MIDI (Meetinstrument voor Determinanten van Innovaties). Deze vragenlijst wordt toegepast in organisaties om te meten hoe het gaat met de implementatie van de richtlijnen en, belangrijker, aan welke onderdelen meer aandacht moet worden besteed om de implementatie te laten slagen.

Door te analyseren op welke determinanten de medewerkers laag scoren en hen hierin te begeleiden, kan een organisatie de implementatie van de richtlijnen bevorderen. (Boswinkel, Meddeler & Braun, z.d.).

Het doel van dit meetinstrument is het in kaart brengen van determinanten die het daadwerkelijke gebruik van een in te voeren of ingevoerde innovatie, in dit onderzoek de invoering van de richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming, beïnvloeden. Op basis van deze inzichten kan men vervolgens gerichte invoerstrategieën ontwerpen. In de vragenlijst wordt onderscheid gemaakt tussen vier determinanten (Fleuren et al, 2014).

- Determinanten m.b.t. de innovatie: In dit onderdeel wordt helder hoe de professionals staan ten opzichte van de innovatie; de richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming. Vinden ze de richtlijnen duidelijk? Weten ze hoe ze met de richtlijnen moeten werken?
- Determinanten m.b.t. de gebruiker: In dit onderdeel gaat het erom of de professional vindt dat de richtlijnen voordeel opleveren, of de professional denkt dat hij of zij de richtlijnen kan gaan uitvoeren en of hij of zij verwacht dat de cliënt er tevreden over is.
- Determinanten m.b.t. de organisatie: In dit onderdeel gaat het erom hoe de organisatie de innovatie positioneert. Is er bekrachtiging vanuit de organisatie en in hoeverre is er voldoende personeel om met de richtlijnen te gaan werken?
- Determinanten m.b.t. de sociaal politieke omgeving: In dit onderdeel gaat het erom of de innovatie past binnen de bestaande wet- en regelgeving. Deze determinant zal in vergelijking met de andere determinanten echter het minst onderscheid maken, omdat de wet- en regelgeving waarbinnen de innovatie wordt ingevoerd landelijk bepaald is en de organisatie hier zelf weinig invloed op heeft.

In de bijlagen is de onderbouwing van de determinanten en de uitgezette enquête te vinden. Daarnaast wordt vanuit de literatuur benoemd dat om een implementatieproces actief te laten slagen, aandacht moet worden besteed aan verschillende factoren die hierin een rol spelen. Deze factoren betreffen de doelgroep, de innovatie zelf en de context waarin de implementatie plaatsvindt (Stals et al., 2008). Deze factoren zijn terug te leiden in de MIDI naar de verschillende determinanten.

Het tweede onderzoeksinstrument dat zal worden ingezet is een semigestructureerd interview. De resultaten van het kwantitatieve onderzoek vormen voor een deel de basis in het kwalitatieve onderzoek. In het kwantitatieve onderzoek wordt onderzocht in hoeverre de gezinscoaches de richtlijnen nu gebruiken en worden belemmerende en motiverende factoren gepeild. Met o.a. de kennis uit dit onderzoek wordt het semigestructureerde interview vormgegeven.

Het afnemen van een semigestructureerd interview betekent dat vooraf bepaalde vragen vaststaan, maar er ook ruimte is voor eigen invulling of mogelijkheid tot doorvragen (Verhoeven, 2011). Uiteindelijk moet duidelijk worden hoe de gezinscoaches geholpen kunnen worden de richtlijnen structureel te gebruiken tijdens hun werk, dus is het van belang in het interview de gezinscoaches te vragen wat hiervoor nodig is.

In de literatuur staat beschreven dat om professionals mee te krijgen in een innovatie, zij niet alleen op de hoogte moeten zijn van de innovatie, maar dat zij gemotiveerd en positief tegenover de verandering moeten staan. In het interview zal daarom hierop worden doorgevraagd. De interviews zullen worden afgenomen aan de hand van een topic lijst, zie bijlage 4. Hierin zijn de volgende topics opgenomen: meningen, motivatie en behoeftes van de gezinscoaches. De interviewvragen zijn ook in bijlage 4 opgenomen.

3.3 Respondenten

De populatie van het onderzoek betreft de gezinscoaches van het CJG Laak. In totaal gaat dit over 16 gezinscoaches, verdeeld over 2 jeugdteams. De leeftijd van de gezinscoaches varieert tussen de 24 en 50 jaar. Ook de achtergrond van de gezinscoaches varieert. Van de 16 gezinscoaches hebben er 9 een Nederlandse achtergrond en 7 een andere culturele achtergrond.

De enquête zal per mail worden verstuurd naar de gezinscoaches. De gezinscoaches kunnen daarnaast gemakkelijk persoonlijk worden benaderd de vragenlijst in te vullen. In de uitnodiging van de mail zullen de gezinscoaches gevraagd worden tijd in hun agenda in te plannen voor het invullen van de vragenlijst. De gezinscoaches zullen twee weken de tijd hebben de enquête in te vullen.

Na het analyseren van de enquête zullen drie gezinscoaches benaderd worden deel te nemen aan een interview. Drie gezinscoaches die hiervoor geselecteerd worden zullen uit verschillende jeugdteams komen, verschillen in leeftijd, ervaring en expertise. Dit om zoveel mogelijk verschillen tussen de respondenten te creëren, zodat de uitkomst van de interviews niet gekoppeld kan worden aan een bepaalde leeftijdscategorie, de expertise van de gezinscoach of het behoren tot jeugdteam 1 of jeugdteam 2. De derde respondent zal een van aanjagers richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming zijn. De aanjagers zijn verantwoordelijk voor het onder de aandacht brengen van de richtlijnen binnen de teams en houden zich meer bezig met de richtlijnen dan de andere gezinscoaches. Daarnaast willen zij graag meer aandacht voor de richtlijnen en is het interessant hun mening mee te nemen in dit onderzoek.

3.4 Betrouwbaarheid en validiteit

Betrouwbaarheid kwantitatief onderzoek

De betrouwbaarheid van het onderzoek geeft aan in hoeverre het onderzoek vrij is van toevallige fouten en of het onderzoek herhaalbaar is. Dit betekent dat de mate waarin de respondenten een bepaald antwoord geven onafhankelijk is van toeval (Baarda & De Goede, 2007). Voorbeelden van toevallige fouten zijn het per ongeluk aankruisen van een verkeerd antwoord, het antwoord op een vraag niet weten of bij het invullen van de vragenlijst last hebben van harde muziek. Daarnaast kan er bij het invoeren van de gegevens een fout gemaakt worden (Verhoeven, 2011).

Om de betrouwbaarheid te waarborgen worden alle gezinscoaches bij het onderzoek betrokken. De betrouwbaarheid van het onderzoek neemt toe, naar mate de grote van de steekproef toeneemt (Verhoeven, 2011). Doordat de gezinscoaches gemakkelijk persoonlijk te benaderen zijn zal de respons van het onderzoek toenemen, waardoor de betrouwbaarheid van het onderzoek toeneemt.

Daarnaast wordt de betrouwbaarheid geprobeerd te vergroten door in de uitnodiging aan te geven dat de gezinscoaches de tijd moeten nemen voor het invullen van de enquête. Door de enquête niet af te raffen en hier de tijd voor te nemen, zal het onderzoek vrij worden van een aantal mogelijk toevallige fouten die de respondenten kunnen veroorzaken.

Validiteit kwantitatief onderzoek

De validiteit van het onderzoek wordt gewaarborgd door een empirisch onderbouwde vragenlijst, de MIDI, te gebruiken. De MIDI is samengesteld op basis van literatuurreview, met aansluitend een Delphi-onderzoek (onderzoek naar meningen) onder

implementatiedeskundigen (Fleuren et al, 2014). Het gebruik van dit meetinstrument vergroot de interne validiteit van het onderzoek (Verhoeven, 2011).

De externe validiteit wordt gewaarborgd doordat het respons op de enquête gemakkelijk kan worden beïnvloed en hierdoor kan oplopen tot 100%. De onderzoeksresultaten zijn hierdoor te generaliseren naar alle gezinscoaches van het CJG Laak (Verhoeven, 2011).

Betrouwbaarheid kwalitatief onderzoek

Om de betrouwbaarheid van het interview te waarborgen zijn de topics en hiermee ook de interviewvragen gebaseerd op literatuuronderzoek. Daarnaast wordt de betrouwbaarheid verhoogd door gebruik te maken van peer examination. Dit houdt in dat de uitwerkingen van de interviews worden nagelezen door een medestudent of betrokkene. Uit onderzoek blijkt dat dit de betrouwbaarheid van het onderzoek verhoogd (Verhoeven, 2011). Daarnaast zullen de interviews worden opgenomen, omdat uit literatuur blijkt dat ook dit het interview betrouwbaar maakt (Verhoeven, 2011).

Validiteit kwalitatief onderzoek

Om de validiteit van het interview te waarborgen, is gekozen voor de mogelijkheid voor het toevoegen van interviewvragen na het analyseren van de resultaten van de enquête. De enquête wordt op deze manier als basis gebruikt voor het interview en geeft de onderzoeker de mogelijkheid om gericht vragen te stellen.

De drie respondenten zijn gezinscoaches die ook hebben deelgenomen aan de enquête. Aangezien het gehele onderzoek de gezinscoaches van het CJG Laak betreft en de interviews een aanvulling zijn op de enquête, komen de resultaten van het interview samen met de enquête in de conclusie en worden deze gegeneraliseerd naar de gezinscoaches van het CJG Laak. Het vertrouwelijk behandelen van de gegevens van de gezinscoaches vergroot de validiteit (Verhoeven, 2011). Hierom zal bij aanvang van het interview worden aangegeven dat de gegevens van de gezinscoach vertrouwelijk behandeld worden. Daarnaast wordt in de interviews hetzelfde aan de gezinscoaches gevraagd, waardoor dezelfde onderwerpen aan bod komen. Ook dit maakt het interview meer valide (Verhoeven, 2011). Tot slot zal het interview worden afgenomen in een afgesloten, prikkelarme ruimte, wat de validiteit van het interview ten goede komt (Verhoeven, 2011).

3.5 Analyse

Kwantitatieve analyse

De vragenlijst zal worden uitgezet en geanalyseerd in GoogleForms en worden verstuurd per email naar de gezinscoaches. In de vragenlijst zijn verschillende antwoordmogelijkheden opgenomen, die op verschillende manieren zullen worden geanalyseerd. Bij de analyse van de meerkeuzevragen wordt gebruik gemaakt van een nominaal meetniveau en een ordinaal meetniveau. De laatste vraag zullen kwalitatief geanalyseerd worden.

Bij de meeste vragen is er sprake van een ordinaal meetniveau. Een ordinaal meetniveau wil zeggen dat er sprake is van een schaal. Een ordinale variabele kan gebruikt worden om iets te meten (Heerink, 2013). Er kan niet met de variabele gerekend worden, maar toch zit er een bepaalde rangorde in (Verhoeven, 2011). In de vragenlijst betreft dit de vragen met de antwoordmogelijkheden: helemaal mee oneens, mee oneens, noch mee oneens/ noch me eens, mee eens, helemaal mee eens en zeer zeker niet, zeker niet, misschien wel/ misschien niet, zeker wel, zeer zeker wel.

Bijna alle overige vragen worden geanalyseerd op een nominaal meetniveau. De variabele zijn enkele losse categorieën, waarbij tussen de categorieën geen andere waarde voorkomt. De toegekende cijfers zijn slechts codes (Verhoeven, 2011). Bij een nominaal meetniveau worden getallen toegekend aan de variabele, zonder dat je hiermee kan iets meten of berekenen (Heerink, 2013). In de vragenlijst betreft dit de vragen waarbij de respondent een of meerdere antwoordmogelijkheden kan geven en deze antwoordmogelijkheden niet over een rangorde beschikken.

De laatste open vraag van de vragenlijst zal kwalitatief worden geanalyseerd. In de analyse van de antwoorden zullen antwoorden worden samengevoegd wanneer deze anders zijn geformuleerd, maar inhoudelijk hetzelfde aangeven. Gelijkaardige open antwoorden samenvoegen kan de telling van de resultaten sterk vereenvoudigen en zal ook sneller opvallende antwoorden weergeven (van Dessel, 2010).

De resultaten zullen in de bijlage worden weergegeven in cirkeldiagrammen en staafdiagrammen. De functie van het cirkeldiagram en het staafdiagram is het tonen van de verhouding tussen de verschillende categorieën (Verhoeven, 2011).

Kwalitatieve analyse

De drie aanvullende interviews zijn opgenomen en worden getranscribeerd. Er wordt letterlijk uitgeschreven wat is gevraagd en gezegd. Om de interviews te analyseren wordt gebruik gemaakt van coderen. Bij coderen worden er codes gegeven aan de onderzoeksresultaten. Er worden zo verschillende onderwerpen van elkaar gescheiden (Verhoeven, 2011). In dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van axiaal coderen. De topiclijst die vooraf is opgesteld, zal worden gebruikt bij het analyseren van de verkregen gegevens door de antwoorden van de gezinscoaches in deze topics te categoriseren. Vanuit bestaande categorieën wordt zo geredeneerd naar de verzamelde gegevens (Verhoeven, 2011).

Een codeboom zal worden opgesteld nadat de interviews zijn uitgeschreven en geanalyseerd. Door het maken van een codeboom krijg je inzicht in de onderlinge samenhang van de verzamelde gegevens (Verhoeven, 2011).

4. Onderzoeksresultaten

4.1 Het kwantitatieve onderzoek (enquêtes)

4.1.1. Verloop dataverzameling

De respondenten zijn via de mail benaderd om deel te nemen aan de enquête. Hierin is benoemd dat de respondenten twee weken de tijd krijgen om de op de enquête te reageren. Vier dagen voor de enquête zou sluiten, hadden 7 van de 16 respondenten gereageerd. De onderzoeker was hierdoor genoodzaakt de respondenten nogmaals te attenderen op de uitnodiging voor de enquête. Dit is gedaan via een algemene mail naar alle respondenten. Twee dagen voordat de enquête zou sluiten heeft de onderzoeker nogmaals een herinnering verstuurd, omdat de onderzoeker streefde naar een respons van 100%. Omdat dit niet tot resultaat leidde, heeft de onderzoeker op de dag dat de enquête sloot rond gevraagd wie nog niet op de enquête had gereageerd. Twee van de vijf respondenten die nog niet gereageerd hadden waren aanwezig. Eén van hen heeft direct de enquête ingevuld. De andere respondent gaf aan dat dit haar niet ging lukken i.v.m. tijdgebrek. De drie laatste respondenten is het niet gelukt de enquête in te vullen, mogelijk door persoonlijke omstandigheden (zij waren de tweede week hierdoor veel afwezig). Uiteindelijk heeft driekwart van de respondenten gereageerd op de enquête.

In de onderzoeksopzet is er vanuit gegaan dat de respondenten de tijd zouden nemen om te reageren op de enquête, zodat de kans op toevallige fouten zou worden beperkt. Een van de respondenten gaf echter aan dat de werkdruk hoog is en dat zij hierdoor geen tijd had te reageren op de enquête. De werkdruk voor alle respondenten is gelijk, waardoor dit mogelijk een rol speelt in de antwoorden die de respondenten hebben gegeven. Op de laatste open vraag is dan ook maar drie keer gereageerd.

Daarnaast is tweemaal aan de onderzoeker gevraagd hoe vraag 26 geïnterpreteerd moest worden. Dit betreft de vraag: ‘in hoeverre bent u op de hoogte van de richtlijnen die u kent? Wilt u per richtlijn invullen welke richtlijnenproducten u kent?’. Gevraagd is of het de bedoeling is dat de respondent de richtlijn inhoudelijk kent of bedoeld wordt dat zij alleen weet dat deze richtlijn er is. In principe werd met deze vraag bedoeld in hoeverre de respondenten de richtlijn inhoudelijk kennen. Het is echter onduidelijk hoe de andere respondenten deze vraag hebben geïnterpreteerd. Mogelijk hebben zij deze vraag geïnterpreteerd als ‘ik weet dat de richtlijn er is’. Te zien is namelijk dat redelijk veel respondenten hebben aangegeven op de hoogte te zijn van verschillende richtlijnen, terwijl bij aanvang van dit onderzoek is aangegeven dat zij zich er nog erg weinig in verdiepen.

4.1.2 Resultaten

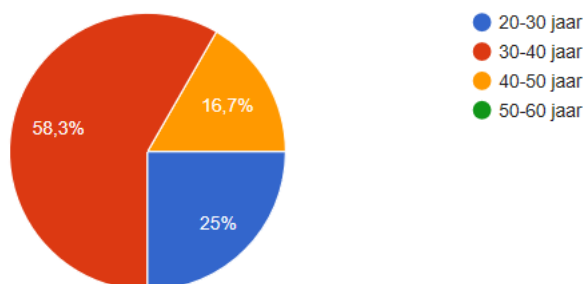
De resultaten zullen worden beschreven aan de hand van de determinanten die in de enquête, de MIDI, zijn getoetst. De uitleg en onderbouwing van deze determinanten is te vinden in de paragraaf 3.2 en in bijlage 1.

De respondenten

Allereerst is te zien dat de leeftijd van de respondenten varieert tussen de 20 en de 50 jaar, waarvan meer dan de helft van de respondenten (58%) in de 30 en de 40 jaar is.

Wat is uw leeftijdscategorie?

12 antwoorden

Opmerking: Leeftijd respondenten.

Ook de moederorganisatie van de respondenten is gevarieerd. Zo komt een kwart van de respondenten vanuit Xtra, wat de grootste moederorganisatie onder de respondenten is. MEE is daarentegen het minst vertegenwoordigd, slechts 8% van de respondenten komt vanuit MEE. De andere respondenten zijn gelijk verdeeld over het Leger des Heils, Middin, Jeugdformaat en Youz. De respondenten zijn voornamelijk geïnformeerd over de richtlijnen jeugdhulp via collega's en de website van de richtlijnen jeugdhulp zelf. Zij worden het minst geïnformeerd over de richtlijnen via hun werkgever.

Voor de verdere resultaten zullen per enquête vraag relevante uitkomsten van het onderzoek worden weergegeven. Voor de volledige uitkomsten van het onderzoek wordt verwezen naar bijlage 5. In deze bijlage worden de resultaten per enquête vraag weergegeven in grafieken.

Determinanten m.b.t. de innovatie

- Bijna alle respondenten (92%) vinden dat er in de richtlijnen jeugdhulp helder wordt aangegeven welke activiteiten in welke volgorde moeten worden uitgevoerd.
- Drie kwart van de respondenten zijn van mening dat de richtlijnen jeugdhulp op feitelijke kennis zijn gebaseerd.
- Slechts een kwart vindt dat de richtlijnen jeugdhulp alle informatie en materialen biedt die er nodig zijn om er goed mee te kunnen werken. Meer dan de helft (58%) staat hier neutraal in en bijna een vijfde (17%) is het hier niet mee eens.
- Voor driekwart van de respondenten zijn de richtlijnen jeugdhulp niet te ingewikkeld om te kunnen gebruiken.
- Over het algemeen sluiten de richtlijnen jeugdhulp goed aan bij hoe de respondenten gewend zijn om te werken.
- Minder dan een vijfde (17%) van de respondenten vindt de effecten van het gebruik van de richtlijnen jeugdhulp duidelijk zichtbaar.
- Meer dan de helft van de respondenten (58%) geeft aan de richtlijnen jeugdhulp geschikt te vinden voor hun cliënten.

Determinanten m.b.t. de gebruiker

- Alle respondenten geven aan dat het gebruik van de richtlijnen jeugdhulp ertoe bijdraagt dat keuzes in een hulpverleningstraject kunnen worden gelegitimeerd.

- Minder dan een vijfde van de respondenten (17%) zijn van mening dat zij andere mogelijkheden voor hulp inzetten dan zij uit zichzelf vaak inzetten door het gebruik van de richtlijnen jeugdhulp.
- Meer dan driekwart (83%) van de respondenten vindt het belangrijk om met de richtlijnen jeugdhulp hun cliënten de best passende hulp te bieden en doelstellingen van de cliënt te behalen.
- Slechts een derde van de respondenten verwacht dat met de richtlijnen jeugdhulp de cliënt de best passende hulp krijgt en hun doelstelling hiermee behaald.
- Bijna alle respondenten (92%) vinden het tot hun functie behoren om te werken met de richtlijnen.
- Over het algemeen verwachten alle respondenten dat cliënten tevreden zullen zijn als zij de richtlijnen jeugdhulp gebruiken.
- Slechts een kwart van de respondenten verwacht echter dat cliënten zullen mee werken als zij de richtlijnen jeugdhulp gebruiken.
- Alle respondenten zijn van mening dat zij op hulp van collega's kunnen rekenen tijdens het gebruiken van de richtlijnen.
- Meer dan drie kwart van de respondenten (83%) geeft aan de richtlijnen op dit moment toe te passen tijdens hun werk.
- Meer dan driekwart van de respondenten (83%) verwacht dat de helft of een meerderheid van collega's de richtlijnen jeugdhulp gebruiken.
- Alle respondenten geven aan dat zowel de teammanager, de gedragswetenschapper en collega's van hen verwachten dat zij de richtlijnen jeugdhulp gebruiken.
- Alle respondenten geven aan zich wat aan te trekken van de mening van de teammanager, de gedragswetenschapper en hun collega's.
- Bijna driekwart (67%) van de respondenten denkt dat het hen zou lukken om de richtlijnen jeugdhulp te gebruiken als zij dit zouden willen.
- Bijna alle respondenten (92%) geven aan over voldoende kennis te beschikken om de richtlijnen jeugdhulp te gebruiken
- Over het algemeen genomen is te zien dat de respondenten het meest op de hoogte zijn van de 'richtlijn versies' en de 'werkkaarten' die vanuit de richtlijnen jeugdhulp worden aangeboden. Een kanttekening hierbij is wel dat onduidelijk is of de respondenten de vraag hebben geïnterpreteerd als 'de richtlijn inhoudelijk kennen of weten dat hij er is'. Daarnaast komt naar voren dat de richtlijn residentiele jeugdhulp het minst bekend is en het weten van de 'onderbouwing' en de 'cliëntversie' van alle richtlijnen nog weinig draagvlak heeft.

Determinanten m.b.t. de organisatie

- Volgens ongeveer de helft van de respondenten (42%) zijn er binnen het CJG formeel afspraken vastgelegd door het management over het gebruiken van de richtlijnen jeugdhulp. Een even groot deel geeft aan dit niet te weten en bijna een vijfde (17%) geeft aan dat dit niet zo is.
- Een derde van de respondenten is van mening dat er geen maatregelen worden getroffen door het CJG zodat medewerkers die de richtlijnen jeugdhulp gebruiken en de organisatie verlaten, worden vervangen door nieuwe medewerkers die voldoende zijn/worden ingewerkt op de richtlijnen jeugdhulp.
- Bijna de helft van de respondenten (42%) geeft aan dat er voldoende personeel is om de richtlijnen jeugdhulp zoals bedoeld te gebruiken.
- Slechts een derde van de respondenten geeft aan dat het CJG voldoende tijd beschikbaar stelt om de richtlijnen jeugdhulp zoals bedoeld te integreren in het dagelijkse werk.

- Het CJG stelt voldoende materialen beschikbaar om de richtlijnen jeugdhulp zoals bedoeld te gebruiken.
- Bijna drie kwart van de respondenten (67%) geeft aan naast de invoering van de richtlijnen jeugdhulp ook te maken te hebben met andere veranderingen binnen de organisatie.
- Alle respondenten hebben gemakkelijk toegang tot informatie over het gebruik van de richtlijnen jeugdhulp.
- Minder dan de helft van de respondenten (42%) vindt dat er regelmatig een terugkoppeling plaatsvindt over de voortgang van de invoering van de richtlijnen jeugdhulp.

Determinanten m.b.t. de sociaal politieke omgeving

- Over het algemeen sluiten de activiteiten die in de richtlijnen jeugdhulp staan goed aan bij bestaande wetten of regels.

Overige opmerkingen

In de overige opmerkingen is o.a. aangegeven dat de betreffende respondent niet wist dat er zoveel richtlijnen waren, zich afvraagt of dit bij alle collega's bekend is en hoe ze het zo makkelijk mogelijk in hun werk kunnen gebruiken.

4.1.3 Deelconclusie kwantitatief onderzoek

Op basis van de resultaten van de enquête worden de deelvragen van dit onderzoek (deels) beantwoord.

❖ *In hoeverre zijn de gezinscoaches gemotiveerd om de richtlijnen te gebruiken?*

Uit de enquête blijkt dat het overgrote deel van de gezinscoaches de richtlijnen jeugdhulp al toepast tijdens hun werk. Zij beschikken over voldoende kennis en verwachten dat het hen zal lukken de richtlijnen jeugdhulp te gebruiken als zij dit willen. Ondanks dat zij van mening zijn dat het gebruiken van de richtlijnen jeugdhulp hun handelen kan verantwoorden, is slechts een klein deel echt overtuigd van de meerwaarde die de richtlijnen jeugdhulp kunnen bieden. Zo worden er nauwelijks andere mogelijkheden voor hulp ingezet die vanuit de richtlijnen jeugdhulp worden voorgesteld dan die zij zelf al inzetten.

Daarnaast zijn de effecten van het gebruik van de richtlijnen jeugdhulp niet duidelijk zichtbaar voor de gezinscoaches. De meerwaarde van het gebruiken van de richtlijnen jeugdhulp is voor de gezinscoaches dus nog niet bekend. De gezinscoaches verwachten dan ook niet dat met de richtlijnen jeugdhulp de cliënt de best passende hulp krijgt of dat zij zullen meewerken wanneer de gezinscoach werkt met de richtlijnen jeugdhulp. Hieruit kan geconcludeerd worden dat enig vertrouwen in de richtlijn jeugdhulp ontbreekt.

❖ *Wat hebben de gezinscoaches nodig om de richtlijnen ook in de toekomst structureel te blijven gebruiken?*

Over het algemeen zijn de gezinscoaches van mening dat de richtlijnen jeugdhulp niet alle informatie en materialen bieden die er nodig zijn om er goed mee te kunnen werken. De gezinscoaches zijn echter niet op de hoogte (gebruiken niet/ lezen niet) van de onderbouwing en de clientversie die vanuit de richtlijnen jeugdhulp voor elke richtlijn is ontwikkeld. Het begrijpen van de onderbouwing van de richtlijnen jeugdhulp zorgt er echter voor dat de gezinscoaches weten 'waarom' bepaalde stappen in de richtlijnen jeugdhulp worden genomen. Wanneer gezinscoaches hier meer inzicht in zullen hebben krijgen zij mogelijk ook meer vertrouwen in de richtlijn.

Daarnaast kan het gebruiken van de clientversie van de richtlijnen jeugdhulp de gezinscoach ondersteunen in het werken met de richtlijnen en het betrekken van de cliënt hierbij. De cliënt krijgt op deze manier informatie over de richtlijnen en het handelen van de gezinscoach. Door de clientversie van de relevante richtlijn aan het gezin uit te reiken kan een mogelijkheid tot samenwerken met de cliënt gemakkelijker tot stand komen en zal de cliënt eerder meewerken in het werken met de richtlijnen als zij hierin worden meegenomen.

Ondanks dat er voldoende materiaal beschikbaar wordt gesteld om de richtlijnen jeugdhulp te kunnen gebruiken zoals bedoeld, ervaren de gezinscoaches echter te weinig tijd om de richtlijnen jeugdhulp te integreren in hun werk en krijgen zij te weinig terugkoppelingen over de voortgang van de invoering van de richtlijnen jeugdhulp. Om de richtlijnen jeugdhulp te kunnen integreren in hun werk zal mogelijk het beschikbaar stellen van meer tijd een rol kunnen spelen, in combinatie met het geven van meer terugkoppelingen over de voortgang van de invoering van de richtlijnen jeugdhulp.

4.2 Kwalitatief onderzoek (interviews)

4.2.1 Verloopdata verzameling

Bij het uitvoeren van het kwalitatieve onderzoek is voor een groot deel de onderzoeksopzet aangehouden. De respondenten zijn persoonlijk benaderd om deel te nemen aan het interview, waarbij toestemming is gevraagd voor het opnemen van de interviews. Alle drie de respondenten gaven hiervoor akkoord. Er zijn in totaal, net zoals in de onderzoeksopzet is beschreven, drie respondenten geïnterviewd. De samenstelling van de drie respondenten met verschillende expertise is echter veranderd na het uitzetten van de enquête. Een van de geselecteerde respondenten voor het interview gaf aan het erg druk te hebben en geen tijd te hebben op de enquête te reageren. Hierdoor heeft de onderzoeker gekozen voor een andere samenstelling van respondenten, omdat deelname aan het interview meer tijd zou kosten dan het reageren op de enquête. Zoals in de onderzoeksopzet is beschreven is er diversiteit in leeftijd, ervaring en expertise van de respondenten. In onderstaande tabel de respondenten die hebben deelgenomen aan het interview.

Tabel 1.

Gegeven respondenten

Codenaam	Leeftijd	Geslacht	Expertise	Jeugdteam
TP	42	Vrouw	Veiligheid & bescherming	1
LD	35	Vrouw	Complexe opvoedhulp	2
PJ	32	Vrouw	Opvoedondersteuning/ Aanjager richtlijnen	1

Het interview is opgenomen met een recorder op de telefoon van de onderzoeker. Tijdens het interview is een half gestructureerde vragenlijst aangehouden. Bij alle drie de interviews zijn de vooraf opgestelde vragen gesteld; deze zijn te vinden in bijlage 4. De eerste versie opgestelde interviewvragen zijn voor een groot deel aangepast naar aanleiding van de resultaten uit de enquête. Dit is gedaan zodat het interview gebruikt kon worden als verdieping op de resultaten die naar voren zijn gekomen uit de enquête en om dubbele resultaten uit de enquête en het interview te voorkomen. In de eerste opzet waren de interviewvragen gericht op het uitvragen van de mening, de verwachting en de motivatie van de respondent, de positieve en negatieve kanten van de richtlijnen en de behoefte en belemmeringen m.b.t. het werken met de richtlijnen. Na het analyseren van de resultaten van de enquête zijn de vragen die betrekking hadden op de mening en motivatie van de respondenten uit het interview verwijderd. Informatie hierover is namelijk uit de resultaten van de enquête al naar voren gekomen. Daarnaast had het uitvragen

van de verwachtingen geen verdere toevoeging aan het onderzoek. Het uitvragen van de behoefte en de belemmeringen m.b.t. de richtlijn zijn wel uitgevraagd in het interview. De interviewvragen zijn onderverdeeld in ‘de meerwaarde van de richtlijnen’, ‘de volledigheid van de richtlijnen’, ‘de bekendheid met de onderbouwing van de richtlijnen’, ‘de bevordering samenwerking met de cliënt’ en ‘de integratie in het werkproces’. De interviewvragen zijn te vinden in bijlage 4. Tijdens het interview hield de onderzoeker de vragenlijst bij de hand om zo terug te komen op alle interviewvragen en onderwerpen. De onderzoeker stond in ieder interview open voor eigen inbreng van de respondenten en ging in op antwoorden van de respondenten. De interviews zijn zoals is beschreven in de onderzoeksopzet opgenomen en uitgeschreven.

De interviews zijn echter na afname niet gelezen door een medestudent. Dit stond beschreven in de onderzoeksopzet, maar was echter niet haalbaar i.v.m. het ontbreken van tijd bij de medestudent om de interviews na te lezen. Het nalezen van de interviews door een medestudent zou bijdragen aan de betrouwbaarheid van het onderzoek (Verhoeven, 2011). Het onderzoek is hierdoor minder betrouwbaar dan vooraf is beschreven. De interviews zijn na afname verbatim uitgewerkt. Dit betekent dat de onderzoeker letterlijk uitschrijft wat er wordt gezegd tijdens het interview. Na het uitwerken van de interviews heeft de onderzoeker de interviews geanalyseerd. Op basis van deze analyse is een codeboom opgesteld die te vinden is in bijlage 6. Hoe deze codeboom is ontstaan is te lezen in het volgende hoofdstuk ‘Resultaten’. De resultaten van het kwalitatief onderzoek kunnen worden gecontroleerd door de uitgeschreven interviews bij de onderzoeker op te vragen.

De vooraf opgestelde topics zijn in ieder interview ter sprake gekomen. Na het uitschrijven van de interviews heeft de onderzoeker per interview de uitkomsten gecategoriseerd op basis van de vooraf opgestelde topics. Het analyseren van de interviews heeft geleid tot het aanpassen van de benaming van twee topics. De aangepaste topics dekte niet de lading van de categorieën die ontstaan zijn uit het analyseren van de antwoorden van de respondenten. De volgende topics zijn na de analyse aangepast:

- Bekendheid met de onderbouwing van de richtlijn → uiteindelijke benaming hiervan → onderbouwing richtlijn
- Bevordering samenwerking met cliënt → uiteindelijke benaming → clientversie

Daarnaast is er een topic die niet is meegenomen in de codeboom. Dit betreft de topic ‘volledigheid’. Deze topic is uitgevraagd in het interview i.v.m. het resultaat van de enquête. Hieruit bleek dat de respondenten de richtlijnen als niet volledig beschouwen. In de interviews is hier na het uitvragen geen relevante informatie uitgekomen voor dit onderzoek en kon er geen onderbouwing worden gegeven vanuit de respondenten waarom de richtlijnen Jeugdhulp niet volledig zouden zijn. Hierdoor is gekozen dit niet mee te nemen in de resultaten van dit onderzoek. Op basis van de overige en aangepaste topics, en de analyse van de interviews is de uiteindelijke codeboom ontstaan.

4.2.2 Resultaten

I.v.m. de resultaten uit de enquête waaruit bleek dat een deel van de respondenten het gebruik van de richtlijnen Jeugdhulp niet als meerwaarde zien, is in de interviews doorgevraagd naar waarom de richtlijnen Jeugdhulp wel of geen meerwaarde zijn. Hierom is het kopje ‘Meerwaarde’ een hoofdcode. Omdat de antwoorden van de respondenten varieerden van wel of geen meerwaarde, zijn deze antwoorden onderverdeeld in de categorieën ‘Positief’ en ‘Negatief’. Onder ‘Positief’ zijn met de antwoorden van de respondenten de volgende subcodes ontstaan: geeft richting (scherp stellen, structuur, inzicht), werkkaarten, tips/aandachtspunten

en recente kennis. Onder ‘Negatief’ zijn dit de subcodes: te veel tekst (tijd), niet up to date, veel al bekend (afstemming collega’s voldoende) en werkkaarten.

Het kopje ‘Onderbouwing is ontstaan omdat de respondenten hebben aangegeven minder bekend te zijn met de onderbouwing van de richtlijnen Jeugdhulp. De verdere antwoorden van de respondenten hebben geleid tot de subcodes: te veel tekst (drempel, praktisch werk) en geen behoefte.

Toen er door de onderzoeker werd gevraagd naar het gebruik van de clientversie van de richtlijnen Jeugdhulp, werd door alle drie de respondenten aangegeven dat zij deze niet gebruiken. Zij waren niet heel positief te spreken over het gebruik hiervan, maar gaven ook aan ‘denken te weten’ wat de cliënt wil. De hoofdcode ‘Clientversie’ heeft door de antwoorden van de respondenten de volgende subcodes gekregen: werkt averechts, afhankelijk van richtlijn, niet interessant en taalbarrière.

Tot slot is gesproken over wat er nog nodig is de richtlijnen te integreren in het werk van de respondenten en wat deze integratie nog belemmerd. De hoofdcode betreft ‘Integratie’ en is onderverdeeld in ‘Mogelijkheden’ en ‘Belemmeringen’. De respondenten hadden zelf al verschillende ideeën over hoe de richtlijnen Jeugdhulp meer deel kunnen worden van de werkwijze binnen het CJG Laak. Met de antwoorden van de respondenten zijn onder ‘Mogelijkheden’ de volgende subcodes ontstaan: nieuwe medewerkers (inwerkprogramma), 1^e 6 weken, team (teamoverleg, interactieve werkvorm, gedragswetenschapper), koppelen expertise, rapporteren. Bij het bespreken van de belemmeringen noemden de respondenten vooral hetzelfde, namelijk de werkdruk. Hierdoor is de subcode van ‘Belemmeringen’ dan ook: werkdruk.

De resultaten van het kwalitatieve onderzoek worden aan de hand van de hoofdcodes van de codeboom beschreven (codeboom; bijlage 6). De hoofdcodes zijn ontstaan uit de vooraf opgestelde topiclijst en aangepast na het analyseren van de interviews.

Meerwaarde

Onder de meerwaarde zijn zowel de positieve als negatieve punten van het werken met de richtlijnen Jeugdhulp verdeeld. Zo is aangegeven door de respondenten dat de richtlijnen Jeugdhulp richting geven. Het helpt de respondenten scherp te stellen en biedt structuur (welke stappen neem ik) en inzicht (waarom neem ik deze stappen). Als positief wordt daarnaast ervaren de tips en aandachtspunten die in de richtlijn per problematiek staan en de concrete werkkaarten.

“Meestal lees ik de werkkaarten of de samenvatting en daarin haal ik wel vragen uit van hé dit is wel handig om te stellen nog tijdens mijn bezoek. Dus dat vind ik wel fijn. En ik vind het ook een meerwaarde dat je soms toch wel tips krijgt waar je goed rekening mee kan houden over de hulp die je wilt gaan inzetten. Bijv. soms wil een ouder heel graag de hulp in zetten voor haar kind omdat die probleemgedrag vertoont. Maar in de richtlijn staat dan dat als een kind jonger is dan 8 jaar dan ga je alleen met de ouders in feite aan de slag en niet alleen met het kind. En dat vind ik dan handige dingen om mee te nemen in de gezinnen. Omdat ook uit te leggen dat dat vanuit de richtlijnen is gebleken vanuit onderzoek dat dat het meest effectief op dit moment is... dus dat vind ik wel een meerwaarde van de richtlijn.”

Toen gesproken werd over de meerwaarde van de richtlijnen gaf een van de respondenten aan de richtlijnen Jeugdhulp niet van meerwaarde te vinden. Ook de andere twee respondenten waren niet alleen maar positief te spreken over de richtlijnen Jeugdhulp. Zo is o.a. aangegeven dat de richtlijnen Jeugdhulp niet altijd meer up to date zijn. Er wordt in sommige richtlijnen verwezen naar hulp of websites die niet meer bestaan. Dit wordt ervaren als niet fijn en slordig.

Ook zijn de richtlijnen Jeugdhulp soms maar deels handig. De richtlijnen zijn ontwikkeld voor een brede groep hulpverleners, waardoor niet alle informatie aansluit op het beroep van de respondenten. De richtlijnen Jeugdhulp bestaan daarnaast uit veel tekst, wat tijd kost om door te nemen. Deze tijd is schaars en niet alles wat er in de richtlijn staat is nieuw. Veel informatie is al bekend bij de respondenten, waardoor zij minder behoefte voelen om een richtlijn erbij te pakken. Een van de respondenten heeft aangegeven dat zij zelf haar stappen in het hulpverleningstraject al afweegt, dit afstemt met collega's en hierin niks mist. Voordat de richtlijnen Jeugdhulp waren ontwikkeld verantwoorde zij haar handelen ook op basis van eigen afweging en afstemming met collega's.

“Wat ik wel soms een nadeel vind is dat er dan bijv. adviezen staan, ook als ik het aan ouders zou geven, dat er bepaalde websites of dingen in staan die niet meer bestaan... Dat vind ik niet heel erg fijn. Het is dan niet up to date. Dan ga ik een folder geven aan een ouder waarvan de helft niet meer klopt. Dat vind ik slordig. Of er staan adviezen in van ja, dat wordt niet in deze regio geboden. Dat vind ik het meest vervelende. Bij elke richtlijn die ik heb gebruikt valt er advies weg omdat dat niet meer bestaat.”

“...en je hebt natuurlijk ook bij sommige richtlijnen, bijvoorbeeld bij ernstige gedragsproblemen. Daar heb ik dan een presentatie over gegeven in het team, zodat zij er van af wisten. Daar was ook best wel een deel over hoe je als pm'er op de groep met kinderen om moet gaan, dus dat is dan voor ons werk weer minder toepasbaar. En dan mis ik weer hoe je ouders kan adviseren. Want daar was die best wel, hoe de hulpverleners zichzelf opstellen ten opzichte van die problemen en wat voor hulpverleningsmethodes en wat een behandelaar kan inzetten, maar minder wat je aan ouders kan adviseren.”

Onderbouwing

Op de vraag waarom de respondenten minder bekend zijn met de onderbouwing van de richtlijn en of dat een betere bekendheid hiervan zou bijdragen aan het gebruiken van de richtlijnen Jeugdhulp werden door de respondenten eenzelfde soort antwoorden gegeven. Er werd niet alleen gesproken over de zoals de vooraf opgestelde topic de ‘bekendheid met de onderbouwing’, waardoor de hoofdcode in de codeboom is aangepast naar ‘onderbouwing’. Alle drie de respondenten gaven aan geen behoefte te hebben de onderbouwing te gebruiken en het weten van de onderbouwing zou niet bijdragen aan meer vertrouwen in de richtlijn of het meer gebruiken hiervan. Het vertrouwen in de richtlijn is er al. De respondenten geven aan dat in de werkkaarten af en toe ook al een kleine onderbouwing wordt gegeven van de te nemen stappen en dat ook de onderbouwing bestaat uit te veel tekst. Dit wordt gezien als een drempel om dit erbij te pakken; het is té veel om makkelijk toe te passen en in tegenstrijd met het juist ‘praktische’ werk van de respondenten.

“Nou kun je denk ik ook wel raden. Dat ze inderdaad zo lang zijn, veel, dat het heel veel tijd kost en we doen vrij praktisch werk, echt met ouders op de bank of met ouders aan de slag gaan en dat het de bedoeling is dat we de tijd met de cliënten zelf besteden. Dus dan is zo'n onderbouwing van de richtlijn zelf, dat kost allemaal heel veel tijd. En daar zie je ook niet altijd de meerwaarde van in als de richtlijn ook al uitgebreid beschreven is.”

Clientversie

Met de respondenten is gesproken over het meenemen van de cliënt in het gebruiken van de richtlijnen Jeugdhulp en de clientversie zelf. De antwoorden die de respondenten hebben gegeven, zijn geplaatst onder de code ‘clientversie’. Wat de respondenten over de clientversie aangaven is dat ze deze niet heel interessant voor de cliënt vinden en niet alle cliënten de

Nederlandse taal goed beheeren waardoor deze niet bruikbaar is voor iedere cliënt. Een van de respondenten gaf aan dat zij verwacht dat het gebruiken van de clientversie averechts zal werken. De respondenten komen vanuit de werkwijze van het CJG al een aantal keren met ‘een papiertje’ aan en zij verwacht dat de cliënten dan meer weerstand zullen hebben en liever met de respondenten in gesprek gaan. Een andere respondenten geeft aan wel naar de website te verwijzen, zodat ouders zelf de richtlijnen Jeugdhulp kunnen opzoeken mochten ze hier behoefte aan hebben. Dezelfde respondent ziet ook wel een meerwaarde in het gebruiken van de clientversie. Hierin staan namelijk adviezen, die ze met de cliënt zou kunnen bespreken en samen kunnen beslissen welke advies hieruit de voorkeur heeft. Als laatst is aangegeven dat het gebruiken van de clientversie ook afhankelijk is van de richtlijn/ problematiek.

‘En het ligt er natuurlijk ook aan welke richtlijn. Want als je met KOPP komt dan voelt het anders dan als je kind ADHD heeft en je komt met die richtlijn. ...omdat KOPP dan is het al heel lastig voor sommige ouders je hebt psychiatrische problematiek en daar is je kind de dupe van, soort van. En dan kom je met de richtlijn KOPP aan. Dan moet de cliënt wel eerst erkennen van ‘oh ik heb een probleem dus deze richtlijn past daarbij’. En als je kind ADHD heeft is het een diagnose, dat is voor ouders soort van makkelijker dan dat je zelf erkent ik heb psychisch problematiek en m’n kind is daar de dupe van. Dus ik kan me ook voorstellen dat de ene richtlijn of werkkartaal voor ouders makkelijker te gebruiken is dan de andere.’

Integratie

Onder de hoofdcategorie ‘integratie’ heeft de onderzoeker gevraagd naar wat de respondenten voor mogelijkheden zien voor het integreren van de richtlijnen Jeugdhulp in de huidige werkprocessen en welke belemmeringen dit nog weerhouden. De hoofdcategorie is hierdoor onderverdeeld in ‘mogelijkheden’ en ‘belemmeringen’. Vanuit de respondenten zijn verschillende mogelijkheden genoemd om het werken met de richtlijnen Jeugdhulp te bevorderen. Zo legde een van de respondenten de nadruk met name bij de nieuwe medewerkers en het begintraject van de cliënten. Nieuwe medewerkers hebben nog tijd om hun handelen eigen te maken. Als de richtlijnen Jeugdhulp deel worden van het inwerkprogramma en zij bijv. in het portfolio dat zij moeten maken ook het werken met de richtlijnen Jeugdhulp moeten aantonen, wordt dit eerder deel van hun handelen. De aanjagers richtlijnen of mentoren zouden de nieuwe medewerkers hierin kunnen begeleiden. Daarnaast is door een respondent aangeraden vooral in de eerste 6 weken van een begeleidingstraject een richtlijn te raadplegen. In deze eerste 6 weken wordt een gezinsplan opgesteld en kunnen de adviezen vanuit de richtlijn worden meegenomen in het opstellen van bijv. de doelen van het gezinsplan. Alle drie de respondenten zijn van mening dat de richtlijnen meer moeten worden gedragen door het team. Zo kan expertise gekoppeld worden aan een passende richtlijn en deze persoon het aanspreekpunt van een richtlijn worden, moet er meer aandacht voor komen tijdens het wekelijkse teamoverleg, moeten succeservaringen meer gedeeld worden in het team, er interactieve werkvormen plaatsvinden om het werken met de richtlijnen te oefenen en hier bewustzijn van te creëren en kan de gedragswetenschapper tijdens caseload besprekingen hier meer op sturen/ in begeleiden.

‘Ik denk dat het voor mij heel belangrijk is dat ik het de nieuwe collega’s meegeef ‘pak in de eerste 6 weken de richtlijn erbij, print hem voor jezelf uit’. En ik denk dat we tijdens de vergadering daar meer naar kunnen vragen. Zeker als je hem inbrengt met een nieuwe casus dat we daarin nog juist wat gerichter kunnen vragen. We vragen wel eens welke richtlijn past erbij. Dat zijn natuurlijk wel algemene termen. Maar eigenlijk zouden we wat meer kunnen vragen ‘wat heb je nou toegepast vanuit de richtlijn, of wat neem je mee vanuit de richtlijn...’

en dat iemand met de werkkaart de stappen checkt. Ik denk dat we daar tijdens de vergadering wat meer op kunnen letten.’’

‘‘Ik denk dat interactieve werkvormen goed zouden zijn. Er activiteit van te maken. Los van de casussen die we hebben de richtlijnen te bestuderen en daarmee aan de slag te gaan. Door middel van oefenvormen. Bijv. 2x per jaar in te plannen. Dat we presentaties van de richtlijnen blijven geven. Liefst ook door alle teamleden. Dat het meer gedragen wordt door het team.’’

Tot slot werd als grootste belemmering om de richtlijnen Jeugdhulp erbij te pakken genoemd werkdruk. Aangegeven is dat deze op dit moment hoog is en de respondenten geen tijd voelen om de richtlijnen Jeugdhulp te raadplegen. De cliënt wordt op de eerste plaats gesteld.

‘‘Hij komt niet eens op m’n to do lijstje.’’

4.2.3 Deelconclusie kwalitatief onderzoek

Het kwalitatieve onderzoek heeft plaatsgevonden als aanvulling op het kwantitatieve onderzoek. Een overall conclusie van beide onderzoeken is te vinden in hoofdstuk 5 ‘Conclusie en aanbevelingen’.

❖ ***In hoeverre zijn de gezinscoaches gemotiveerd om de richtlijnen te gebruiken?***

Uit de interviews blijkt dat de gezinscoaches de richtlijnen Jeugdhulp niet geheel als meerwaarde zien, maar er geen gebrek is aan het vertrouwen in de richtlijnen. De richtlijnen bestaan vooral uit (te) veel tekst en bestanden, met name de onderbouwing. Deze wordt dan ook nauwelijks geraadpleegd door de gezinscoaches; hier is geen behoefte naar. Daarnaast wordt het slordig gevonden dat de richtlijnen Jeugdhulp niet altijd up to date zijn. Hulp of advies dat wordt geadviseerd vanuit de richtlijn is niet altijd meer beschikbaar of wordt niet geboden in de regio. Onder andere door deze reden wordt er door de gezinscoaches ook weinig met de clientversie gewerkt. Doordat de richtlijnen Jeugdhulp zijn ontwikkeld voor de gehele sociale sector, worden deze ook niet altijd als passend ervaren voor de functie als gezinscoach.

Wel kan geconcludeerd worden dat de richtlijnen Jeugdhulp de gezinscoaches richting kunnen geven. Het helpt hen bij het scherp stellen, het structureren van het hulpverleningsproces en het creëren van inzicht in bepaalde problematieken. Met name de werkkaarten worden concreet gevonden en het meest gebruikt.

De gezinscoaches geven aan de richtlijnen jeugdhulp wel eigen te willen maken, maar dit niet zelfstandig te willen doen. De huidige (hoge) werkdruk belemmert dat de gezinscoaches de richtlijnen er uit zichzelf bij pakken.

❖ ***Wat hebben de gezinscoaches nodig om de richtlijnen ook in de toekomst structureel te blijven gebruiken?***

Uit de interviews blijkt dat de gezinscoaches zelf veel ideeën hebben over hoe het werken met de richtlijnen meer in de werkwijze geïmplementeerd kan worden. Voor het huidige personeel zal er meer aandacht op teamniveau voor de richtlijnen gecreëerd moeten worden. Dit kan gedaan worden door tijdens het wekelijkse bespreken van de casuïstiek hier meer nadruk op te leggen en elkaar hier kritischer op te bevragen. Het alleen noemen van de passende richtlijn leidt niet tot het gebruiken hiervan. Tijdens dit overleg kunnen succeservaringen of tips aan elkaar gedeeld worden. Hierdoor zal het werken met de richtlijnen jeugdhulp meer gaan leven binnen het team en kunnen de gezinscoaches elkaar meenemen in het gebruiken hiervan. Daarnaast kan het houden van bijeenkomsten waarin geoefend kan worden met interactieve

werkvormen van de richtlijnen het zelfstandige gebruik hiervan stimuleren. Door samen tijd vrij te maken en dit in te plannen, zullen de gezinscoaches hier wel de tijd voor nemen.

Het hebben van verschillende aanspreekpunten voor de richtlijnen is iets waardoor het team meer betrokken met de richtlijnen raakt en de verantwoordelijkheid meer bij het team komt te liggen. Expertises van gezinscoaches kunnen worden gekoppeld aan passende richtlijnen. Zo blijft niet alle verantwoordelijkheid bij de aanjagers liggen, maar zijn ook verschillende gezinscoaches het aanspreekpunt voor een bepaalde richtlijn. Ook de gedragswetenschapper zal hier meer de focus op kunnen leggen tijdens bijv. de caseload bespreking. De gezinscoaches zouden het als fijn ervaren wanneer de gedragswetenschapper hen hierin zou ondersteunen en de richtlijn desnoods samen te doorlopen.

Het gebruiken van de richtlijnen is uiteindelijk de verantwoordelijkheid van de gezinscoaches zelf. Nieuwe medewerkers die bij het CJG komen werken, moeten hun handelen nog eigen maken. Bij deze nieuwe medewerkers zou het werken met de richtlijnen Jeugdhulp in hun handelen kunnen worden verweven door dit in het inwerkprogramma naar voren laten komen. Het laten terugkomen van de richtlijnen jeugdhulp in het portfolio dat nieuwe medewerkers opstellen en het bespreken met een mentor, aanjagers of gedragswetenschapper van het gebruiken hiervan tijdens een eerste casus, zorgt ervoor dat de nieuwe medewerkers vanaf het begin met de richtlijnen jeugdhulp zullen werken. Door dit in het inwerkprogramma te laten terugkomen, werken over een aantal jaar alle (toen nieuwe) gezinscoaches met de richtlijnen jeugdhulp.

Tot slot blijken de richtlijnen jeugdhulp het handigst te gebruiken in het begintraject van de hulpverlening. In de eerste 6 weken wanneer het gezinsplan wordt opgesteld, wordt aan elkaar aangeraden de richtlijnen te raadplegen. De richtlijn zou in deze fase van hulpverlening nog een bijdrage kunnen leveren aan het opstellen van het gezinsplan en de doelen hiervan. Ook kan dan nog met de cliënt gekozen worden voor welke hulp (vanuit de richtlijn) wordt ingezet.

5. Conclusie en aanbevelingen

5.1 Deelconclusie theoretisch onderzoek

❖ *Wat zijn de richtlijnen jeugdhulp?*

Uit het theoretisch onderzoek blijkt dat de richtlijnen Jeugdhulp zijn gebaseerd op basis van wetenschap, praktijk én cliënt-voorkeuren en zijn ontwikkeld voor beroepen in de sociale sector. De richtlijnen Jeugdhulp zijn er om jeugdprofessionals te ondersteunen in hun dagelijkse werk met cliënten. Het zijn aanbevelingen die richting kunnen geven aan de afwegingen die in het jeugddomein dagelijks worden gemaakt (SKJ, z.d.)

In het Integratief Werkzame Factoren model worden factoren die invloed hebben op de interactie met de cliënt op drie niveaus ingedeeld. De drie niveaus (micro-, meso- en macroniveau) beïnvloeden elkaar en de resultaten van de jeugdhulpverlening (Pijnenburg, 2010). De richtlijnen Jeugdhulp vallen onder het macroniveau, wat wordt gezien als de ‘body of knowledge’. *Wat ook de uitkomst is van discussie over de vraag welke factor nu het meest bijdraagt aan de werkzaamheid van de jeugdzorg, het benutten van wetenschappelijke kennis is een hoeksteen van professionele jeugdzorg. Opslaan en ontsluiten van kennis garandeert echter niet dat professionals deze kennis ook benutten (Pijnenburg, 2010).* Wat uit dit citaat geconcludeerd wordt is dat alleen het vrijgeven van kennis (de richtlijnen Jeugdhulp) niet direct leidt tot het gebruiken van deze kennis.

❖ **Hoe wordt een verandering in een organisatie geïmplementeerd?**

Een implementatie is een proces waarin verschillende fasen worden doorlopen. Een goede afloop van het proces vraagt om een planmatige aanpak. Dit onderzoek betreft de adaptatiefase en de implementatiefase. Om de implementatiefase te kunnen laten slagen, is het allereerst van belang de adaptatiefase te doorlopen en de professional mee te hebben in de verandering die gaat komen. Dit houdt in dat de professional positief tegenover de verandering staat en gemotiveerd is deze te gaan uitvoeren (Stals, et al., 2008). Wanneer de professional bereid is de werkwijze te volgen, kan worden doorgegaan naar de implementatiefase. In deze fase moet kennis worden genomen van belemmerende en bevorderende factoren op het gebied van de doelgroep (de gezinscoaches), de innovatie (de richtlijnen) en de context (CJG Laak) waarin de implementatie van de innovatie plaatsvindt (Stals, van Yperen, Reith & Stams, 2008). Door kennis te hebben van deze factoren kan een meer gerichte implementatie plaatsvinden.

Vanuit de richtlijnen Jeugdhulp worden specifieke tips gegeven om de richtlijnen Jeugdhulp te implementeren in het werk van de professionals. Zo wordt geadviseerd de richtlijn niet te presenteren als ‘iets nieuws’, maar als iets dat al nauw aansluit bij de dagelijkse praktijk en als iets wat houvast biedt. Belangrijk wordt gezien om je als organisatie niet te verliezen in een groot implementatieplan, maar juist kleine successen te boeken en dit te vieren. Ga tijdens teamvergaderingen na hoe het gebruiken van de richtlijnen verloopt en blijf samen reflecteren op het toepassen van de richtlijnen Jeugdhulp en de aanbevelingen daarin. Zijn er tips en tricks waarmee anderen hun voordeel kunnen doen? Door elkaar te steunen en successen te delen blijft men enthousiast en gestimuleerd en wordt voor professionals zichtbaar wat het werken met de richtlijnen oplevert (Dijkstra & Stals, 2017).

5.2 Deelconclusies empirisch onderzoek

De conclusies van deze onderzoeken staan beschreven in de paragrafen 4.1.3 ‘Deelconclusie kwantitatief onderzoek’ en 4.2.3 ‘Deelconclusie kwalitatief onderzoek’.

5.3 Conclusie theoretisch onderzoek én empirisch onderzoek

Het is voor de gezinscoaches noodzakelijk meer kennis te hebben van de richtlijnen jeugdhulp, zodat zij deze gemakkelijker zelfstandig kunnen gebruiken. Daarnaast is het van belang te weten hoe een vernieuwing binnen een organisatie geïmplementeerd kan worden, in welke fase van implementatie het CJG Laak zich bevindt en welke specifieke tips hier vanuit de richtlijnen

jeugdhulp voor worden gegeven. Deze deelvragen zijn in het theorieonderzoek beantwoord en hebben alles te maken met het empirisch onderzoek. Niet alleen is een deel van het theorieonderzoek de basis voor het empirisch onderzoek, een deel van deze informatie kan ook worden meegenomen naar de implementatie van de richtlijnen.

Door het theorieonderzoek en het empirisch onderzoek te combineren kan antwoord worden gegeven op de hoofdvraag van dit onderzoek:

“Hoe kunnen de gezinscoaches van het CJG Laak geholpen worden structureel te handelen volgens de richtlijnen?”

Antwoord: De gezinscoaches geven aan meer aandacht op teamniveau nodig te hebben om ook zelfstandig met de richtlijnen jeugdhulp te kunnen gaan werken. Het alleen vrijgeven van kennis is niet genoeg om hier ook daadwerkelijk mee aan de slag te gaan (Pijnenburg, 2010). Daarnaast staan de gezinscoaches niet geheel positief tegenover de invoering van de richtlijnen, maar hebben zij hier wel vertrouwen in. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de adaptiefase niet volledig positief is doorlopen. Het (zelfstandig) willen werken met de richtlijnen ontbreekt nog. Hierdoor kan niet volledig worden gefocust op de implementatie-fase; eerst moeten de gezinscoaches positief tegenover de richtlijnen staan en besluiten hiermee te willen werken (Stals, et al., 2008). De vraag is vooral hoe wordt dit een team-verantwoordelijkheid zodat we elkaar hierin kunnen meenemen en waar vinden we de tijd. Na doorvragen komt naar voren dat de gezinscoaches hier zelf ideeën over hebben. Zij denken aan meer kritische vragen stellen tijdens casuïstiek-inbreng, het meer delen van succeservaringen of tips, interactieve werkvormen, het koppelen van expertises aan richtlijnen, een rol voor de gedragswetenschapper en toevoeging aan het inwerkprogramma voor nieuwe medewerkers.

5.4 Aanbevelingen

5.4.1 Op niveau van de richtlijnen Jeugdhulp

Up to date zijn van richtlijnen

Uit het empirisch onderzoek is gebleken dat de richtlijnen Jeugdhulp niet altijd up to date zijn of dat aanbevolen hulp vanuit de richtlijnen niet in de regio Haaglanden wordt geboden. Het is belangrijk dat de richtlijnen up to date zijn, zodat de aanbevolen hulp uit de richtlijnen bruikbaar is voor de gebruikers. Daarnaast komt het onprofessioneel over wanneer de gebruiker een clientversie uitreikt aan ouders en hier achterhaalde informatie in staat. Het niet up to date zijn van de richtlijnen en daarmee ook de clientversie is een drempel voor de gebruikers om deze uit te reiken aan ouders. Het up to date zijn van de richtlijnen zal bijdragen aan het blijven gebruiken van de richtlijnen en het eerder uitreiken van de clientversie aan ouders.

5.4.2 Op niveau van de organisatie

Borgen afdelingsoverleg

De gezinscoaches hebben aandacht op teamniveau nodig voor de richtlijnen, willen ze zich deze eigen kunnen maken. Om ervoor te zorgen dat hier aandacht voor komt, moeten hiervoor vanuit de organisatie momenten worden ingepland.

De aanbeveling voor het CJG is daarom in het afdelingsoverleg dat 1x in de 6 weken plaats vindt hier aandacht voor te creëren. Gezien de altijd snel vollopende agenda van dit afdelingsoverleg, wordt aangeraden dit om het afdelingsoverleg (1x in de 12 weken) in te plannen. Zo blijft het werken met de richtlijnen regelmatig onder de aandacht komen. In dit afdelingsoverleg kunnen presentaties van richtlijnen worden gegeven of kan het de vorm

aannemen van een interactieve werkvorm. In een interactieve werkvorm wordt er geoefend met het gebruiken van de richtlijnen. Een mogelijke interactieve werkvorm kan zijn het opsplitsen in groepjes en gebruiken van richtlijnen op een voorbeeld casus. Hier kan de 'richtlijndobbelsteen' bij worden gebruikt (bijlage 7). Verschillende groepjes gooien met de dobbelsteen en bekijken de casus vanuit de richtlijn waar de dobbelsteen op valt. Vervolgens is er tijd voor de groepjes om de stappen van de verschillende richtlijnen te doorlopen, toegepast op dezelfde casus. Aan het einde van de werkvorm komen de groepjes bij elkaar en delen wat handig is te weten over de betreffende richtlijn, welke tips zij anderen kunnen geven vanuit de richtlijn etc. Wat ook mogelijk is, is dat er gebruik wordt gemaakt van verschillende oefencasussen met ieder een verschillende problematiek en hiermee met de passende richtlijn wordt geoefend. Het oefenen van de richtlijnen verloopt hetzelfde als bij de richtlijndobbelsteen.

Toevoegen inwerkprogramma

Een tweede aanbeveling op organisatieniveau is het opnemen van de richtlijnen in het inwerkprogramma van nieuwe medewerkers. Nieuwe medewerkers hebben het handelen van een gezinscoach nog niet eigen gemaakt en kunnen hierdoor het werken met de richtlijnen gemakkelijker in hun handelen verweven. In het inwerkprogramma staat met wie de gezinscoaches moeten meelopen en wat zij moeten doen/ kunnen aantonen. Het advies is om hierin op te nemen dat de nieuwe medewerkers zich laten bijpraten door de aanjagers richtlijnen en dat zij aantonen een richtlijn te hebben gebruikt in een casus waarin zij als gezinscoach betrokken zijn.

5.4.3 Op niveau van het team

Feedback op gebruik in teamoverleg

Voor de volgende aanbevelingen is het team zelf verantwoordelijk, waarbij er voor de aanjagers richtlijnen een rol is weggelegd dit aan te jagen. Om bij het team meer bekendheid/ gebruik te creëren, is aandacht hiervoor tijdens het wekelijkse teamoverleg van essentieel belang. Aangegeven in het onderzoek is dat vragen als 'heb je de richtlijn gebruikt' niet als helpend ervaren worden. Daarom wordt geadviseerd elkaar tijdens het teamoverleg meer kritische vragen te stellen over het gebruiken van de richtlijn. De richtlijn zelf of de werkkaarten kunnen er ter plekke worden bij gepakt om te zien of de stappen van de richtlijn zijn doorlopen. Door dit te doen ondersteunen de gezinscoaches elkaar in het gebruiken hiervan. Daarnaast moet o.a. door de aanjagers richtlijnen meer gestimuleerd worden succeservaringen, tips en handige weetjes met elkaar te delen in het teamoverleg.

Koppelen expertise aan richtlijn

Op dit moment ligt de verantwoordelijkheid voor het implementeren van de richtlijnen voornamelijk bij de aanjagers richtlijnen. De aanjagers richtlijnen zijn er om het gebruik van de richtlijnen aan te jagen, maar niet om de volledige verantwoordelijkheid hiervoor te dragen. Om ervoor te zorgen dat dit meer een teamverantwoordelijkheid wordt, kunnen verschillende expertises van gezinscoaches worden gekoppeld aan een passende richtlijn. Zo zal iedere gezinscoach de verantwoordelijkheid gaan dragen voor één richtlijn en kunnen gezinscoaches bij elkaar terecht voor hulp bij het gebruik van een richtlijn. Aangeraden wordt een bijeenkomst in te plannen waarin de richtlijnen worden verdeeld onder de gezinscoaches, zodat zij aan een passende richtlijn worden gekoppeld en mogelijk hun voorkeur hiervoor kunnen opgeven.

Caseloadbespreking met gedragswetenschapper

Tot slot wordt aanbevolen dat de gedragswetenschapper de gezinscoaches bevroegd en ondersteund in het gebruik van de richtlijnen met name tijdens de caseload bespreking. Uit het onderzoek blijkt dat de gezinscoaches het lastig vinden een richtlijn zelfstandig te raadplegen en hiernaar te handelen en dat zij de gedragswetenschapper hier graag bij zouden willen betrekken.

5.5 Beperkingen

Betrouwbaarheid en validiteit

Voor de resultaten van het kwantitatieve onderzoek geldt een foutenmarge van 15%. Het foutenmarge geeft aan in hoeverre de resultaten van dit onderzoek overeenkomen met de mening van de gehele populatie en dus herhaalbaar zijn (SurveyMonkey, z.d.). Voor het onderzoek is gekozen voor een betrouwbaarheidsniveau van 95%. Het kwantitatieve onderzoek is daarnaast valide, omdat gebruik wordt gemaakt van een empirisch onderbouwde vragenlijst, de MIDI. De MIDI is samengesteld op basis van literatuurreview, met aansluitend een Delphi-onderzoek (onderzoek naar meningen) onder implementatiedeskundigen (Fleuren et al, 2014). Het gebruik van dit meetinstrument vergroot de interne validiteit van het onderzoek (Verhoeven, 2011). Het kwantitatieve onderzoek is daarnaast anoniem afgenomen. Het anoniem beantwoorden van vragen verlaagd de kans op sociaal wenselijke antwoorden (Scriptium, z.d.). Door het combineren van het kwantitatieve en kwalitatieve onderzoek wordt eveneens de betrouwbaarheid van het onderzoek vergroot (Scriptium, z.d.).

In de opzet van het onderzoek staat beschreven dat de uitgeschreven interviews zouden worden nagelezen door een medestudent of betrokkene, om zo de betrouwbaarheid van het onderzoek te vergroten. De interviews zijn echter niet nagelezen. De resultaten zijn daarentegen wel door een betrokkene nagelezen. Door de resultaten te laten nalezen wordt peerexamination toegepast, wat bijdraagt aan het vergroten van de betrouwbaarheid (Verhoeven, 2011). Tijdens de interviews is gebruik gemaakt van een semi-gestructureerd interview. Bij de afname van ieder interview zijn dezelfde vragen gesteld, maar is er ook ruimte geweest voor eigen inbreng van de respondenten. Door dezelfde vragenlijst te hanteren in interview, wordt de validiteit van het interview hoger (Verhoeven, 2011). Daarnaast zijn de interviewvragen vooraf nagelezen door de aanjagers van de richtlijnen en zijn de interviews opgenomen en volledig uitgeschreven voordat conclusies getrokken werden. Het nalezen van interviewvragen en het transcriberen van de interviews voordat een conclusie wordt getrokken draagt bij aan de validiteit van het onderzoek (Scriptium, z.d.).

Generaliseerbaarheid

De resultaten van het onderzoek zijn alleen generaliseerbaar binnen het jeugdteam van het CJG Laak. Deze kunnen niet gegeneraliseerd worden naar andere organisaties of andere jeugdteams van het CJG. Het onderzoek is afgenomen d.m.v. een steekproef, met als doel de resultaten te gebruiken binnen de eigen organisatie (Verhoeven, 2011). Mogelijk lukt het andere organisaties of jeugdteams van het CJG wel om de richtlijnen te implementeren of lopen zij tegen andere punten aan waardoor dit niet lukt.

De aanbevelingen kunnen echter wel CJG breed onder de aandacht gebracht worden, omdat ieder jeugdteam binnen het CJG op dezelfde manier is ingericht en op dezelfde manier werkt. Hierdoor kunnen de aanbevelingen ook binnen andere jeugdteams van het CJG passend zijn.

Bruikbaarheid

De resultaten van het onderzoek zijn voornamelijk bruikbaar voor het CJG Laak. Met het onderzoek is antwoord gegeven op de onderzoeksvraag en is in beeld gebracht wat de

gezinscoaches nodig hebben om structureel meer te handelen volgens de richtlijnen. Het opvolgen van de aanbevelingen is afhankelijk van de beschikbare tijd en de werkdruk binnen het CJG Laak.

Literatuur

AD. (2018). *Vraag naar jeugdhulp blijft maar toenemen in Den Haag*. Geraadpleegd op 18 november 2018 van, <https://www.ad.nl/den-haag/vraag-naar-jeugdhulp-blijft-maar-toenemen-in-den-haag~a0f6e070/>

AD. (2018). *6 vragen over de bodemloze put die jeugdzorg heet*. Geraadpleegd op 18 november 2018 van, <https://www.ad.nl/den-haag/6-vragen-over-de-bodemloze-put-die-jeugdzorg-heet~a490635e/>

Baarda, D., de Goede, M. & Kalmijn, M. (2007). *Basisboek enquêteren*. Groningen/ Houten: Wolters-Noordhoff bv.

Boswinkel, I., Meddeler, B. & Braun, M. (2018). *Implementatie van de richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming*. Twente: Expertisecentrum Jeugdzorg Twente.

CBS. (2018). *Ruim 400 duizend jongeren krijgen jeugdzorg*. Geraadpleegd op 18 november 2018 van, <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2018/18/ruim-400-duizend-jongeren-krijgen-jeugdzorg>

CBS. (2018). *Ruim 400 duizend jongeren krijgen jeugdzorg*. [Foto]. Geraadpleegd op 18 november 2018 van, <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2018/18/ruim-400-duizend-jongeren-krijgen-jeugdzorg>

Centrum Jeugd en Gezin. (2017). *Organisatie*. Geraadpleegd op 7 september 2018 van, <http://intranet.cjgdenhaag.nl/organisatie/Paginas/default.aspx>

Centrum Jeugd en Gezin (z.d.) *Gezinscoach*. Geraadpleegd op 7 oktober 2018 van, <https://www.cjgdenhaag.nl/meer-hulp/gezinscoach>

Den Haag. (2018). *De gemeentelijke organisatie*. Den Haag. Geraadpleegd op 7 september 2018 van, <https://www.denhaag.nl/nl/bestuur-en-organisatie/gemeentelijke-organisatie/de-gemeentelijke-organisatie.htm>

Dessel, van. G. (2010). *Verstandig aan de slag met open vragen*. Geraadpleegd op 6 december 2018 van, <https://nl.checkmarket.com/blog/open-vragen/>

Dijkstra, I. & Stals, K. (2017). *Aan de slag met de Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming*. NVO, BPSW & NIP.

Fleuren, M., Paulussen, T., Dommelen, van, P. & Buuren, van, S. (2014). *Measurement Instrument for Determinants of Innovations (MIDI)*. Leiden: TNO.

Fleuren, M., Paulussen, T., Dommelen, van, P. & Buuren, van, S. (2014). *Measurement Instrument for Determinants of Innovations (MIDI)*. [Foto] Leiden: TNO.

GGD Hollands Midden & Sutton, A. (2014). *Aan de slag met de GIZ-methodiek!*. Leiden: Academische Werkplaats Publieke Gezondheid Jeugd Noordelijk Zuid Holland.

Heerink, M. & Pinkster-Schalken, S. & Bratti-van der Werf, M. (2013). *Onderzoek in zorg en welzijn*. Amsterdam: Pearson Benelux B.V.

Hes, M. (2016). *Doorontwikkeling CJG*. Geraadpleegd op 10 oktober 2018 van, <https://dh-intranet.cjgdenhaag.nl/>

Kremer, J., Noordegraaf-Eelens, L. & Meerdering, W.J. (2017). Goede zorg is meer dan bewezen zorg. *Sociale Vraagstukken* 19-6-2019. <https://www.socialevraagstukken.nl/goede-zorg-is-meer-dan-bewezen-zorg/>

Nationale Zorggids. (2018). *2.000 jeugdzorgwerkers in actie tegen nijpende situatie jeugdzorg*. Geraadpleegd op 18 november van, <https://www.nationalezorggids.nl/zorgpersoneel/nieuws/44084-2-000-jeugdzorgwerkers-in-actie-tegen-nijpende-situatie-jeugdzorg.html>

Nederlands Jeugdinstituut. (2017). *Transformatie jeugdhulp*. Geraadpleegd op 10 juni 2017, van <http://www.nji.nl/Transformatie-jeugdhulp>

NJI. (2010). *Signs of Safety*. Geraadpleegd op 8 september van, <https://www.nji.nl/Signs-of-Safety>

NOS. (2017). *Kwaliteit jeugdzorg in gevaar door financiële problemen*. Geraadpleegd op 18 november 2018 van, <https://nos.nl/artikel/2165758-kwaliteit-jeugdzorg-in-gevaar-door-financiele-problemen.html>

Pijnenburg, H. (2010). *Lectoraat Werkzame Factoren in de Zorg voor Jeugd*. Arnhem: Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.

Pijnenburg, H. (2010). *Lectoraat Werkzame Factoren in de Zorg voor Jeugd*. [Foto]. Arnhem: Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.

Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming. (z.d.) *Betrek jij de richtlijnen in je werk?* Geraadpleegd op 10 oktober van <http://richtlijnenjeugdhulp.nl/>

Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming. (z.d.) *Over richtlijnen* Geraadpleegd op 10 oktober van <http://richtlijnenjeugdhulp.nl/achtergrond/>

Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming. (z.d.) *Voor professionals* Geraadpleegd op 10 oktober van <http://richtlijnenjeugdhulp.nl/professionals/>

Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming. (z.d.). *De richtlijnen*. [Foto]. Geraadpleegd op 4 oktober 2018, van <http://richtlijnenjeugdhulp.nl/>

Scribbr. (2018). *Wat is SPSS en 3 voorbeelden waarom je SPSS gebruikt?* Geraadpleegd op 9 december 2018 van, <https://www.scribbr.nl/statistiek/wat-spss-en-waarom-gebruik-je-spss/>

Scriptium (z.d.). *Betrouwbaarheid en validiteit*. Geraadpleegd op 8 juni 2019 van, <https://www.scriptium.nl/betrouwbaarheid-en-validiteit/>

SKJ. (z.d.) *Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming*. Geraadpleegd op 16 december 2018 van, <https://skjeugd.nl/tuchtrecht/standaarden/richtlijnen-jeugdhulp-en-bescherming/>

Stals, K., van Yperen, T., Reith, W. & Stams, G.J. (2008). *Effectieve en duurzame implementatie in de jeugdzorg*. Utrecht: Universiteit Utrecht.

Stals, K., van Yperen, T., Reith, W. & Stams, G.J. (2008). *Effectieve en duurzame implementatie in de jeugdzorg*. [Foto]. Utrecht: Universiteit Utrecht.

Surveymonkey. (z.d.) *Foutenmarge berekening*. Geraadpleegd op 8 juni 2019 van, <https://nl.surveymonkey.com/mp/margin-of-error-calculator/>

Turnell, A., en S. Edwards (1999), 'Signs of safety: A solution and safety oriented approach to child protection casework'. New York/London: Norton.

Verhoeven, N. (2011). *Wat is onderzoek?* Den Haag: Boom Lemma uitgevers.

V&VN (z.d.). *Richtlijnen en protocollen*. <https://www.venvn.nl/Themas/Richtlijnen-en-protocollen>

Bijlage

1. Onderbouwing determinanten MIDI

Determinants associated with the innovation	
1 Procedural clarity (e)	5 Compatibility (e)
2 Correctness (e)	6 Observability (e)
3 Completeness (e)	7 Relevance for client (e)
4 Complexity (e)	
Determinants associated with the adopting person (user)	
8 Personal benefits/drawbacks (e)	14 Descriptive norm (e)
9 Outcome expectations (e)	15 Subjective norm (e)
10 Professional obligation (t)	16 Self-efficacy (e)
11 Client/patient satisfaction (e)	17 Knowledge (t)
12 Client/patient cooperation (t)	18 Awareness of content of innovation (e)
13 Social support (e)	
Determinants associated with the organisation	
19 Formal ratification by management (e)	24 Material resources and facilities (t)
20 Replacement when staff leave (e)	25 Coordinator (e)
21 Staff capacity (t)	26 Unsettled organisation (p)
22 Financial resources (t)	27 Information accessible about use of the innovation (e)
23 Time available (e)	28 Performance feedback (e)
Determinants associated with the socio-political context	
29 Legislation and regulations (t)	

(e) based on the meta-analyses of the *empirical* data

(t) based on *theoretical* expectations of implementation experts

(p) based on *practical* experience of implementation experts

(Fleuren et al., 2014)

2. De enquêtevragen

Persoonsgegevens

A. Wat is uw leeftijdscategorie?

Ruimte ook leeftijd in te vullen

B. Bij welke moederorganisatie bent u werkzaam?

- ☐ Leger des Heils
- ☐ MEE
- ☐ Middin
- ☐ Xtra
- ☐ Jeugdformaat
- ☐ Gemeente Den Haag

C. Bent u een geregistreerde jeugdzorgwerker?

- ☐ Ja, ik ben een geregistreerde jeugdzorgwerker
- ☐ Nee, ik ben geen geregistreerde jeugdzorgwerker
- ☐ Ik ben bezig om mij te laten registreren als jeugdzorgwerker
- ☐ Anders, namelijk []

D. Hoe bent u geïnformeerd over de richtlijnen jeugdhulp? Er zijn meerdere antwoorden mogelijk

- ☐ Via collega's
- ☐ Informatiebijeenkomsten
- ☐ Via bestaande overlegvormen
- ☐ Via de website www.richtlijnenjeugdhulp.nl
- ☐ Via het intranet
- ☐ Anders, namelijk via *zelf invullen*

De richtlijnen jeugdhulp

1. De richtlijnen jeugdhulp geven helder aan welke activiteiten ik in welke volgorde moet uitvoeren

- ☐ Helemaal mee oneens
- ☐ Mee oneens
- ☐ Noch mee oneens, noch mee eens
- ☐ Mee eens
- ☐ Helemaal mee eens

2. De richtlijnen jeugdhulp zijn gebaseerd op feitelijke kennis

- ☐ Helemaal mee oneens
- ☐ Mee oneens
- ☐ Noch mee oneens, noch mee eens
- ☐ Mee eens
- ☐ Helemaal mee eens

3. De richtlijnen jeugdhulp bieden alle informatie en materialen die er nodig zijn om er goed mee te kunnen werken

- ☐ Helemaal mee oneens

- ☐ Mee oneens
 - ☐ Noch mee oneens, noch mee eens
 - ☐ Mee eens
 - ☐ Helemaal mee eens
4. De richtlijnen jeugdhulp zijn te ingewikkeld voor mij om te kunnen gebruiken
- ☐ Helemaal mee oneens
 - ☐ Mee oneens
 - ☐ Noch mee oneens, noch mee eens
 - ☐ Mee eens
 - ☐ Helemaal mee eens
5. De richtlijnen jeugdhulp sluiten aan bij hoe ik gewend ben om te werken
- ☐ Helemaal mee oneens
 - ☐ Mee oneens
 - ☐ Noch mee oneens, noch mee eens
 - ☐ Mee eens
 - ☐ Helemaal mee eens
6. Ik vind de effecten van het gebruik van de richtlijnen jeugdhulp duidelijk zichtbaar
- ☐ Helemaal mee oneens
 - ☐ Mee oneens
 - ☐ Noch mee oneens, noch mee eens
 - ☐ Mee eens
 - ☐ Helemaal mee eens
7. Ik vind de richtlijnen jeugdhulp geschikt voor mijn cliënten
- ☐ Helemaal mee oneens
 - ☐ Mee oneens
 - ☐ Noch mee oneens, noch mee eens
 - ☐ Mee eens
 - ☐ Helemaal mee eens

De gebruiker

8. Het gebruik van de richtlijnen jeugdhulp draagt ertoe bij dat ik...
- a. mijn keuzes in een hulpverleningstraject kan legitimeren
 - ☐ Helemaal mee oneens
 - ☐ Mee oneens
 - ☐ Noch mee oneens, noch mee eens
 - ☐ Mee eens
 - ☐ Helemaal mee eens
 - b. andere mogelijkheden voor hulp inzet dan die ik uit mijzelf vaak inzet
 - ☐ Helemaal mee oneens
 - ☐ Mee oneens
 - ☐ Noch mee oneens, noch mee eens
 - ☐ Mee eens
 - ☐ Helemaal mee eens

- 9.
- a. Ik vind het belangrijk om met de richtlijnen jeugdhulp mijn cliënten de best passende hulp te bieden en de doelstellingen van de cliënt te behalen
 - ☐ Helemaal mee oneens
 - ☐ Mee oneens
 - ☐ Noch mee oneens, noch mee eens
 - ☐ Mee eens
 - ☐ Helemaal mee eens
 - b. Ik verwacht dat met de richtlijnen jeugdhulp mijn cliënten de best passende hulp krijgen en hun doelstellingen behalen
 - ☐ Zeer zeker niet
 - ☐ Zeker niet
 - ☐ Misschien niet, misschien wel
 - ☐ Zeker wel
 - ☐ Zeer zeker wel
10. Ik vind het tot mijn functie behoren om te werken met de richtlijnen jeugdhulp
- ☐ Helemaal mee oneens
 - ☐ Mee oneens
 - ☐ Noch mee oneens, noch mee eens
 - ☐ Mee eens
 - ☐ Helemaal mee eens
11. Cliënten zullen over het algemeen tevreden zijn als ik de richtlijnen jeugdhulp gebruik
- ☐ Helemaal mee oneens
 - ☐ Mee oneens
 - ☐ Noch mee oneens, noch mee eens
 - ☐ Mee eens
 - ☐ Helemaal mee eens
12. Cliënten zullen over het algemeen meewerken als ik de richtlijnen jeugdhulp gebruik
- ☐ Helemaal mee oneens
 - ☐ Mee oneens
 - ☐ Noch mee oneens, noch mee eens
 - ☐ Mee eens
 - ☐ Helemaal mee eens
13. Ik kan op voldoende hulp van mijn collega's rekenen mocht ik die nodig hebben tijdens het gebruik van de richtlijnen jeugdhulp
- ☐ Helemaal mee oneens
 - ☐ Mee oneens
 - ☐ Noch mee oneens, noch mee eens
 - ☐ Mee eens
 - ☐ Helemaal mee eens
14. Ik pas op dit moment de richtlijnen toe tijdens mijn werk.
- ☐ Helemaal mee oneens
 - ☐ Mee oneens

- ☐ Noch mee oneens, noch mee eens
- ☐ Mee eens
- ☐ Helemaal mee eens

15. Hoe groot is volgens u het deel collega's in uw organisatie voor wie de richtlijnen jeugdhulp zijn bedoeld, die ook daadwerkelijk de richtlijnen gebruiken?

- ☐ Geen enkele collega
- ☐ Bijna geen enkele collega
- ☐ Een minderheid
- ☐ De helft
- ☐ Een meerderheid
- ☐ Bijna alle collega's
- ☐ Alle collega's

16.

a. In hoeverre verwachten de volgende personen dat u de richtlijnen jeugdhulp gebruikt?

	Zeër zeker niet	Zeker niet	Ik weet het niet	Zeker wel	Zeër zeker wel
De leidinggevende					
De gedragswetenschappers					
De collega's					

b. Hoeveel trekt u zich aan van de mening van de volgende personen?

	Zeër weinig	Weinig	Niet weinig, niet veel	Veel	Zeër veel
De leidinggevende					
De gedragswetenschappers					
De collega's					

17. Als u de richtlijnen jeugdhulp zou willen gebruiken, denkt u dat het dan lukt om de richtlijnen jeugdhulp te gebruiken?

- ☐ Zeër zeker niet
- ☐ Zeker niet
- ☐ Misschien niet, misschien wel
- ☐ Zeker wel
- ☐ Zeër zeker wel

18. Ik beschik over voldoende kennis om de richtlijnen jeugdhulp te gebruiken

- ☐ Helemaal mee oneens
- ☐ Mee oneens
- ☐ Noch mee oneens, noch mee eens
- ☐ Mee eens
- ☐ Helemaal mee eens

19. In hoeverre bent u op de hoogte van de richtlijnen die u kent? Wilt u per richtlijn invullen welke richtlijnenproducten u kent?

	De richtlijn	De onderbouwing	De werkkaarten	De cliëntversie
ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder)	☐	☐	☐	☐
Crisisplaatsing	☐	☐	☐	☐
Ernstige gedragsproblemen	☐	☐	☐	☐
Kindermishandeling	☐	☐	☐	☐
KOPP (Kinderen van Ouders met Psychiatrische Problemen)	☐	☐	☐	☐
Middelen gebruik	☐	☐	☐	☐
Multi probleemgezinnen	☐	☐	☐	☐
Pleegzorg	☐	☐	☐	☐
Problematische gehechtheid	☐	☐	☐	☐
Residentiële jeugdhulp	☐	☐	☐	☐
Samen met ouders en jeugdigen beslissen over passende hulp	☐	☐	☐	☐
Scheiding en problemen van jeugdigen	☐	☐	☐	☐
Stemmingsproblemen	☐	☐	☐	☐
Uithuisplaatsing	☐	☐	☐	☐

De organisatie

20. Zijn er bij het CJG formeel afspraken vastgelegd door het management over het gebruik van de richtlijnen jeugdhulp (in beleidsplannen, werkplannen en dergelijke)?

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Weet ik niet

21. Bij het CJG zijn maatregelen getroffen zodat medewerkers die de richtlijnen jeugdhulp gebruiken en de organisatie verlaten tijdig worden vervangen door nieuwe die voldoende zijn/worden ingewerkt op de richtlijnen jeugdhulp?

- ☐ Helemaal mee oneens
- ☐ Mee oneens
- ☐ Noch mee oneens, noch mee eens
- ☐ Mee eens
- ☐ Helemaal mee eens

22. Er is voldoende personeel bij het CJG om de richtlijnen zoals bedoeld te kunnen gebruiken.

- ☐ Helemaal mee oneens
 - ☐ Mee oneens
 - ☐ Noch mee oneens, noch mee eens
 - ☐ Mee eens
 - ☐ Helemaal mee eens
23. Het CJG stelt mij voldoende tijd beschikbaar om de richtlijnen jeugdhulp zoals bedoeld te integreren in mijn dagelijks werk
- ☐ Helemaal mee oneens
 - ☐ Mee oneens
 - ☐ Noch mee oneens, noch mee eens
 - ☐ Mee eens
 - ☐ Helemaal mee eens
24. Het CJG stelt mij voldoende materialen en voorzieningen beschikbaar om de richtlijnen jeugdhulp zoals bedoeld te kunnen gebruiken.
- ☐ Helemaal mee oneens
 - ☐ Mee oneens
 - ☐ Noch mee oneens, noch mee eens
 - ☐ Mee eens
 - ☐ Helemaal mee eens
25. Zijn er behalve de invoering van de richtlijnen jeugdhulp, andere veranderingen waarmee u momenteel of binnen afzienbare tijd mee te maken heeft? (denk aan reorganisatie, fusie, bezuinigingen, personeelsverloop of andere innovaties)
- ☐ Nee
 - ☐ Ja
26. Ik heb bij het CJG makkelijk toegang tot informatie over het gebruik van de richtlijnen jeugdhulp.
- ☐ Helemaal mee oneens
 - ☐ Mee oneens
 - ☐ Noch mee oneens, noch mee eens
 - ☐ Mee eens
 - ☐ Helemaal mee eens
27. Bij het CJG vindt regelmatig terugkoppeling plaats over de voortgang van de invoering van de richtlijnen jeugdhulp.
- ☐ Helemaal mee oneens
 - ☐ Mee oneens
 - ☐ Noch mee oneens, noch mee eens
 - ☐ Mee eens
 - ☐ Helemaal mee eens

De sociaal politieke omgeving

28. De activiteiten die in de richtlijnen jeugdhulp staan, sluiten goed aan bij bestaande wetten of regels.
- ☐ Helemaal mee oneens
 - ☐ Mee oneens
 - ☐ Noch mee oneens, noch mee eens

- Mee eens
- Helemaal mee eens

Opmerkingen, vragen of suggesties

29. We willen graag weten of u nog opmerkingen, vragen of suggesties heeft over het werken met de richtlijnen jeugdhulp
- *Zelf invullen*

Bedankt voor het invullen van de enquête.

Mocht u nog meer over de richtlijnen jeugdhulp willen lezen, ga dan naar de website <http://richtlijnenjeugdhulp.nl/>

3. Onderbouwing verwijderde en toegevoegde enquêtevragen

In de verkregen vragenlijst zijn een aantal vragen verwijderd en toegevoegd om onnodige vragen weg te laten en uiteindelijk de hoofdvraag d.m.v. deze vragenlijst wel te kunnen beantwoorden.

Verwijderde vragen

1. In welke discipline bent u het meest werkzaam?
 - ☐ Pleegzorg
 - ☐ Diagnostiek
 - ☐ Specialistisch ambulant 0-18 jaar
 - ☐ Specialistisch ambulant 16-27 jaar
 - ☐ Dagbehandeling/ infant
 - ☐ Spoedzorg
 - ☐ 24-uurs zorg
 - ☐ Onderwijszorg
 - ☐ Anders, namelijk
2. Bent u nog in een andere discipline werkzaam?
 - ☐ Pleegzorg
 - ☐ Diagnostiek
 - ☐ Specialistisch ambulant 0-18 jaar
 - ☐ Specialistisch ambulant 16-27 jaar
 - ☐ Dagbehandeling/infant
 - ☐ Spoedzorg
 - ☐ 24-uurs zorg
 - ☐ Onderwijszorg
 - ☐ Anders, namelijk
3. Er zijn voldoende financiële middelen beschikbaar om de richtlijnen jeugdhulp zoals bedoeld te kunnen gebruiken
 - ☐ Helemaal mee oneens
 - ☐ Mee oneens
 - ☐ Noch mee oneens, noch mee eens
 - ☐ Mee eens
 - ☐ Helemaal mee eens
4. Bij CJG is/zijn één of meerdere personen aangewezen voor het coördineren van de invoering van de richtlijnen jeugdhulp?
 - ☐ Nee
 - ☐ Ja
5. Ik ken de richtlijnen jeugdhulp
 - ☐ Nee ik heb er nog nooit van gehoord (Dan einde enquête en naar dankwoord)
 - ☐ Ja ik ken er, in zekere mate, 1 of meer

Bovenstaande vragen zijn om de volgende redenen verwijderd.

- ☐ Vraag 1 en 2 zijn verwijderd i.v.m. het niet van toepassing zijn op het CJG.
- ☐ Vraag 3 is verwijderd i.v.m. overlap met andere vragen en de verschillende ideeën die de respondenten kunnen hebben bij ‘financiële middelen’.

- Vraag 4 is verwijderd i.v.m. het stellen van een retorische vraag.
- Vraag 5 is verwijderd omdat de richtlijnen zo nu en dan ter sprake komen op de werkvloer of teamvergaderingen, dus heeft iedere gezinscoach er wel zeker van gehoord.

Toegevoegde vragen

Om de hoofdvraag volledig te kunnen beantwoorden zijn er twee vragen toegevoegd, plus één oriënterende vraag over de respondenten.

Bij welke moederorganisatie bent u werkzaam?

- a. Leger des Heils
- b. MEE
- c. Middin
- d. Xtra
- e. Jeugdformaat
- f. Gemeente Den Haag

Ik pas op dit moment de richtlijnen toe

- Helemaal mee oneens
- Mee oneens
- Noch mee oneens, noch mee eens
- Mee eens
- Helemaal mee eens

Bovenstaande vragen zijn op de volgende wijze ontstaan.

- De eerste vraag is toegevoegd om een beeld van de respondenten te krijgen.
- De tweede vraag is ontstaan door operationaliseren van het begrip.

Begrip	Indicator	Enquêtevraag
Richtlijnen	Toepassen	Ik pas op dit moment de richtlijnen toe.

4. Onderbouwing interviewvragen

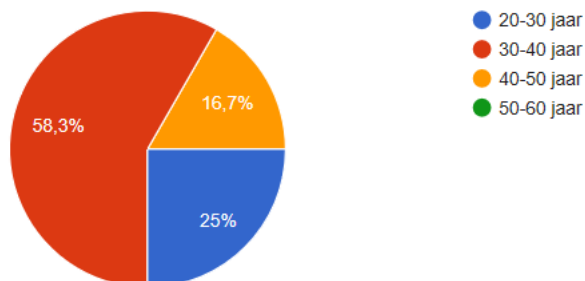
De interviewvragen zijn gericht op het uitvragen van de motivatie, mening en behoefte van gezinscoaches m.b.t. de richtlijnen. Uit de literatuur blijkt dat om een implementatie te laten slagen, de professionals positief tegenover de innovatie moeten staan en gemotiveerd moeten zijn deze te gaan uitvoeren (Stals, et al, 2008). Daarom zijn onderstaande vragen gebaseerd op het uitvragen van de mening, motivatie en behoefte van de gezinscoach m.b.t. de innovatie ‘de invoering van de richtlijnen’.

Meerwaarde	Slechts weinig medewerkers zijn volledig overtuigd van de meerwaarde in het gebruik van de richtlijnen. Wat is volgens u de reden daarvan? • Doorvraag: Wat ziet u als positieve en negatieve kanten?
Volledigheid	De richtlijnen worden niet als volledig gezien. Er is richtlijn/werkkaarten/onderbouwing/cliënt versie beschikbaar. En er zijn “aanjagers” voor implementatie. Welk type informatie of materialen zou volgens u moeten/kunnen worden toegevoegd? • Doorvraag: Bent u bekend met alle beschikbare informatie?
Bekendheid met de onderbouwing richtlijnen	De gezinscoaches zijn minder goed bekend met de onderbouwing van de richtlijnen Wat is volgens u daarvan de reden? • Doorvraag: geeft een betere bekendheid van de onderbouwing meer vertrouwen in de richtlijn ?
Bevordering samenwerking met cliënt	Clientversie wordt niet/weinig gebruikt of is niet bekend. Wat vind je van het gebruiken van de cliënt versie? • Doorvraag: verwacht je dat dit de samenwerking met cliënt kan verbeteren ?
Integratie in werkproces	Op welke wijze zouden de richtlijnen beter in het werkproces kunnen worden geïntegreerd? • Doorvraag: Welke belemmeringen ziet u ? • Doorvraag: Wat kan u helpen daarbij ? • Doorvraag: Hoe denkt u dat dit structureel in het werkproces kan worden geborgd?

5. Grafische resultaten kwantitatief onderzoek

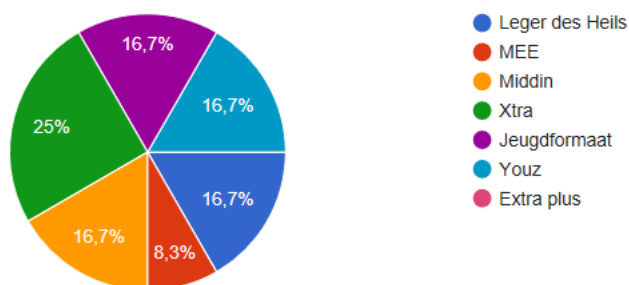
Wat is uw leeftijdscategorie?

12 antwoorden

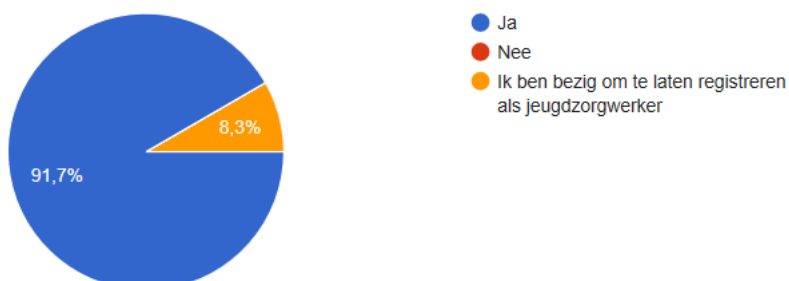
Bij welke moederorganisatie bent u werkzaam?

12 antwoorden

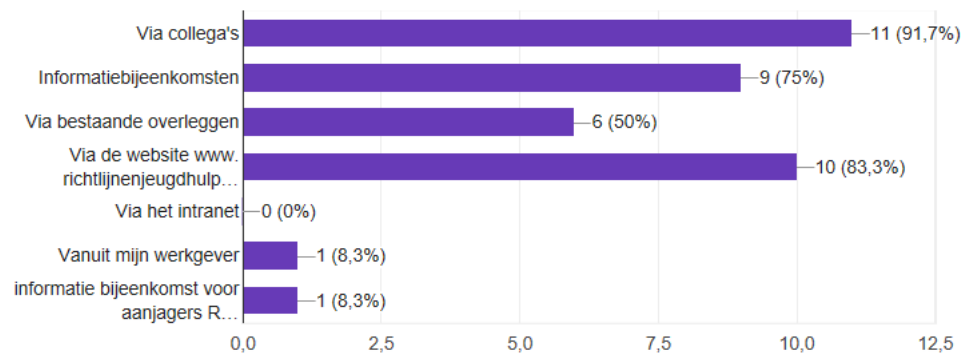
Bent u een geregistreerde jeugdzorgwerker?

12 antwoorden

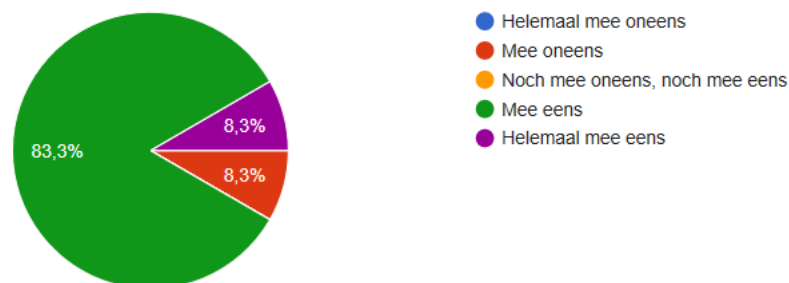
Hoe bent u geïnformeerd over de richtlijnen jeugdhulp? Er zijn meerder antwoorde mogelijk

12 antwoorden

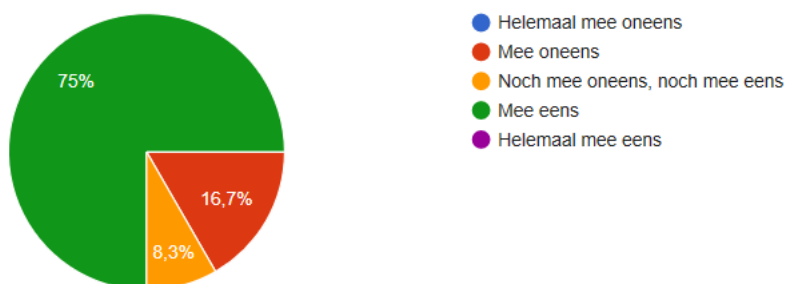
De richtlijnen jeugdhulp geven helder aan welke activiteiten ik in welke volgorde moet uitvoeren

12 antwoorden

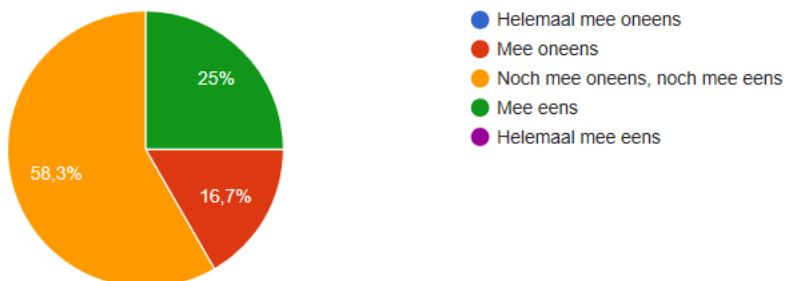
De richtlijnen zijn gebaseerd op feitelijke kennis

12 antwoorden

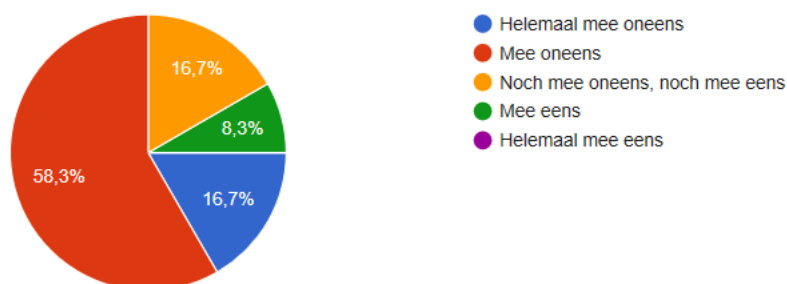
De richtlijnen jeugdhulp bieden alle informatie en materialen die er nodig zijn om er goed mee te kunnen werken

12 antwoorden

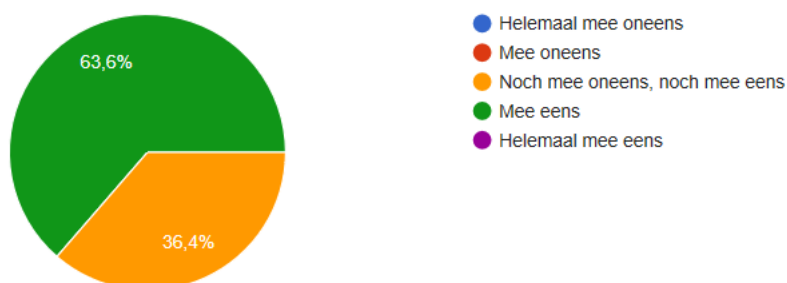
De richtlijnen jeugdhulp zijn te ingewikkeld voor mij om te kunnen gebruiken

12 antwoorden

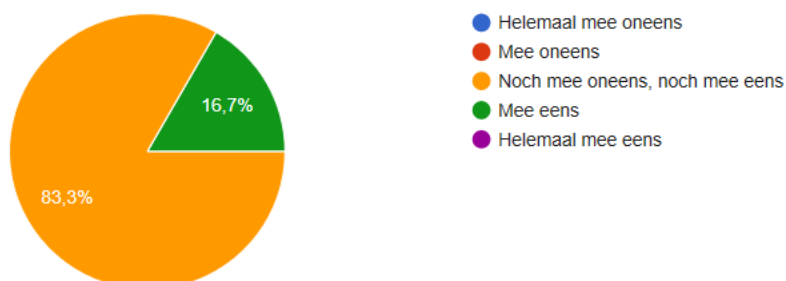
De richtlijnen jeugdhulp sluiten aan bij hoe ik gewend ben om te werken

11 antwoorden

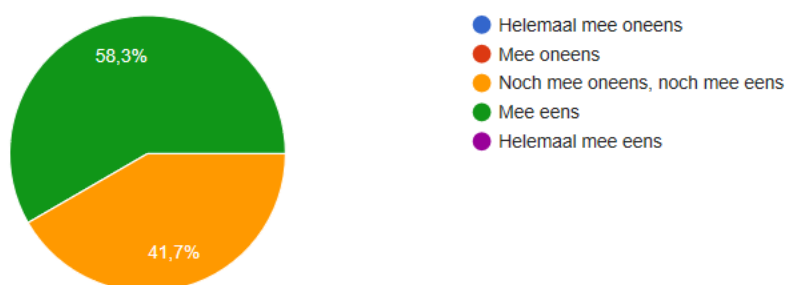
Ik vind de effecten van het gebruik van de richtlijnen jeugdhulp duidelijk zichtbaar

12 antwoorden

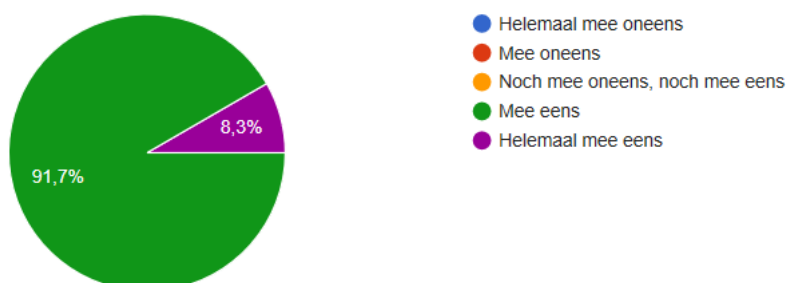
Ik vind de richtlijnen jeugdhulp geschikt voor mijn cliënten

12 antwoorden

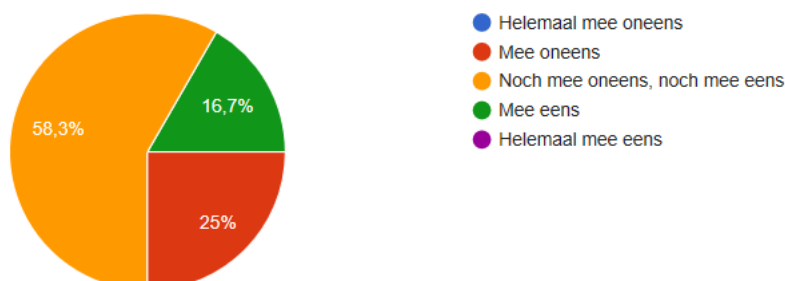
Het gebruik van de richtlijnen jeugdhulp draagt ertoe bij dat ik mijn keuzes in een hulpverleningstraject kan legitimeren

12 antwoorden

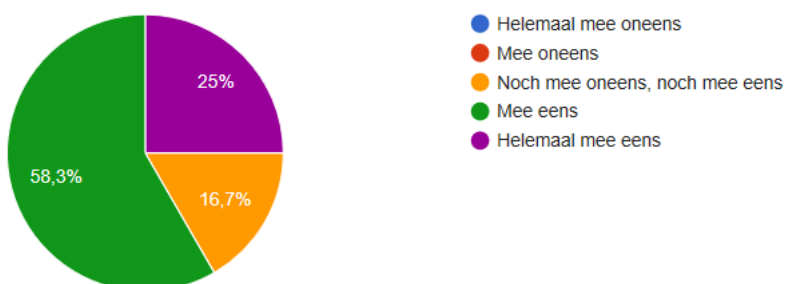
Het gebruik van de richtlijnen jeugdhulp draagt ertoe bij dat ik andere mogelijkheden voor hulp inzet dan ik uit mijzelf vaak inzet

12 antwoorden

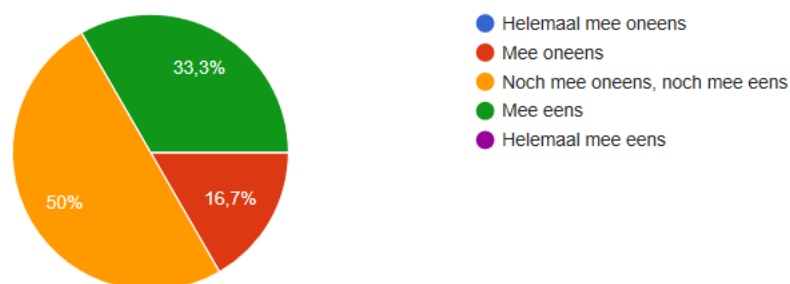
Ik vind het belangrijk om met de richtlijnen jeugdhulp mijn cliënten de best passende hulp te bieden en de doelstellingen van de cliënt te behalen

12 antwoorden

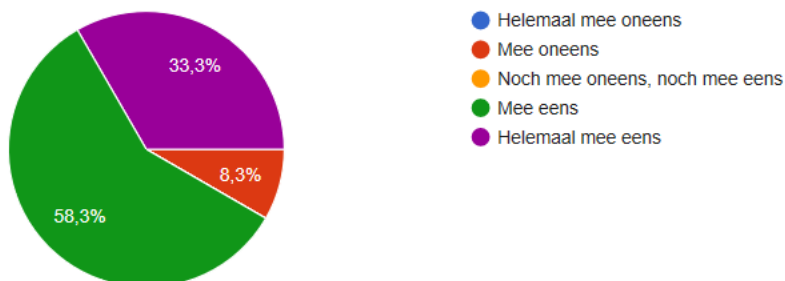
Ik verwacht dat met de richtlijnen jeugdhulp mijn cliënten de best passende hulp krijgen en hun doelstellingen behalen

12 antwoorden

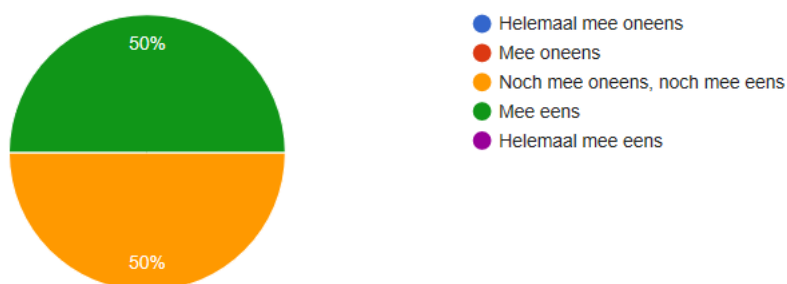
Ik vind het tot mijn functie behoren om te werken met de richtlijnen jeugdhulp

12 antwoorden

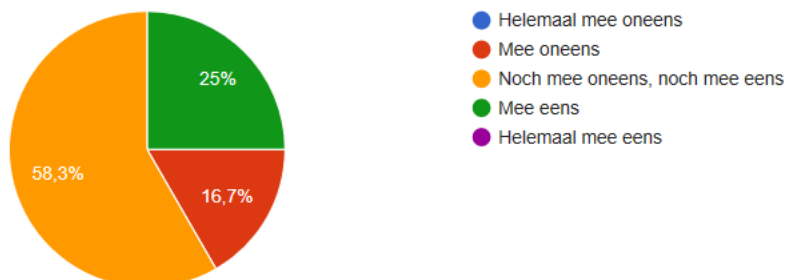
Cliënten zullen over het algemeen tevreden zijn als ik de richtlijnen jeugdhulp gebruik

12 antwoorden

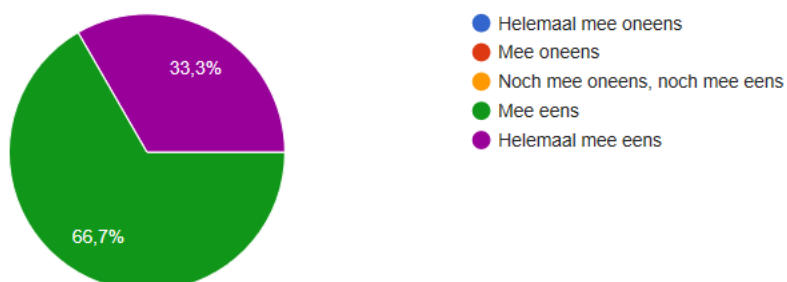
Cliënten zullen over het algemeen meewerken als ik de richtlijnen jeugdhulp gebruik

12 antwoorden

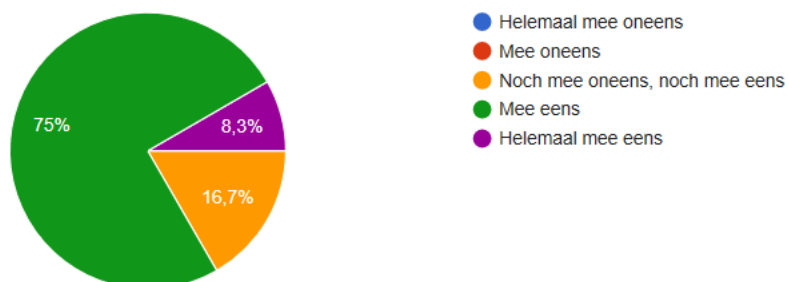
Ik kan op voldoende hulp van mijn collega's rekenen mocht ik die nodig hebben tijdens het gebruik van de richtlijnen jeugdhulp

12 antwoorden

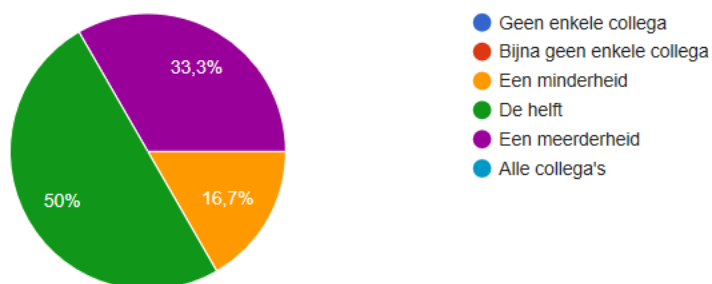
Ik pas op dit moment de richtlijnen toe tijdens mijn werk

12 antwoorden

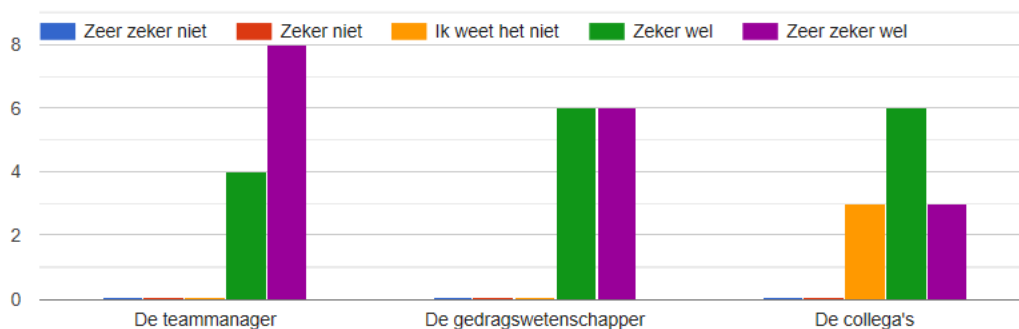

Hoe groot is volgens u het deel collega's in uw organisatie voor wie de richtlijnen jeugdhulp zijn bedoeld, die ook daadwerkelijk de richtlijnen gebruiken?

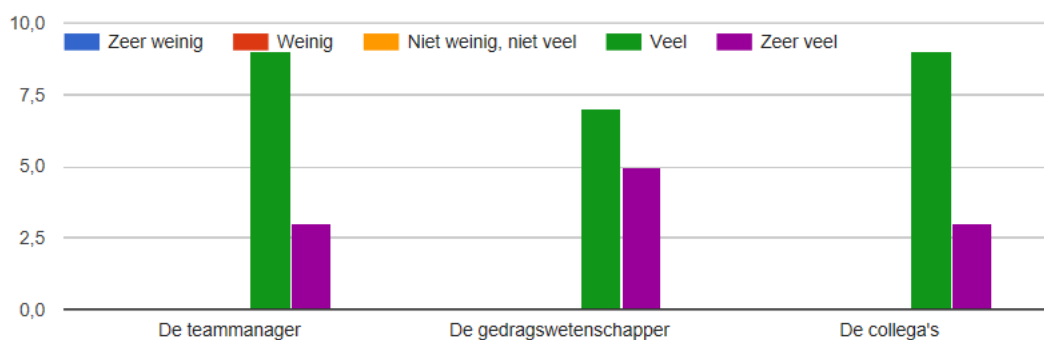
12 antwoorden

In hoeverre verwachtten de volgende personen dat u de richtlijnen jeugdhulp gebruikt?

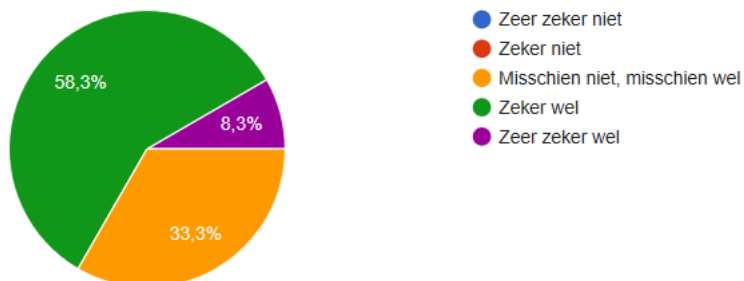

Hoeveel trekt u zich aan van de mening van de volgende personen?

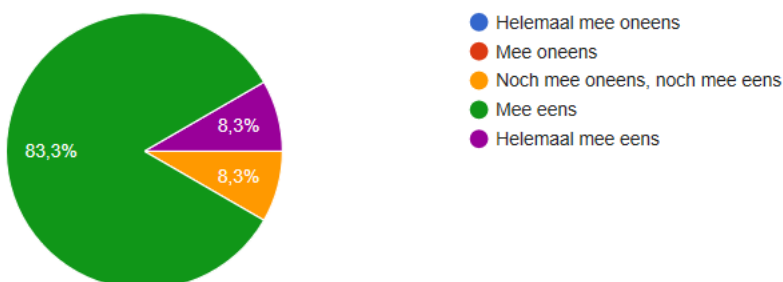
Als u de richtlijnen jeugdhulp zou willen gebruiken, denkt u dat het dan lukt om de richtlijnen jeugdhulp te gebruiken?

12 antwoorden

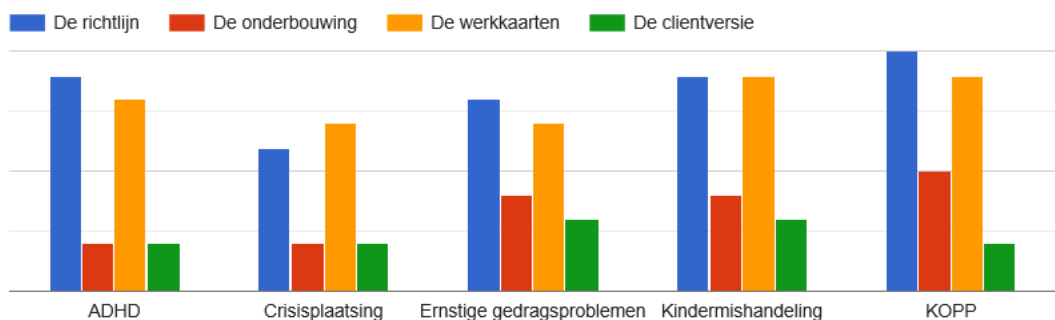

Ik beschik over voldoende kennis om de richtlijnen jeugdhulp te gebruiken

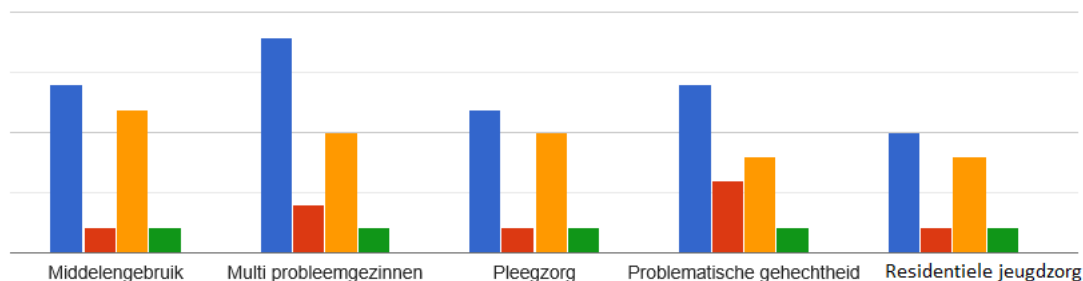
12 antwoorden

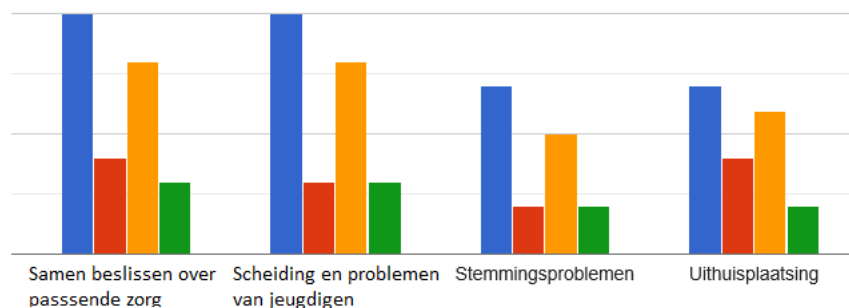
In hoeverre bent u op de hoogte van de richtlijnen die u kent? Wilt u per richtlijn invullen welke richtlijnenproducten u kent?

In hoeverre bent u op de hoogte van de richtlijnen die u kent? Wilt u per richtlijn invullen welke richtlijnenproducten u kent?

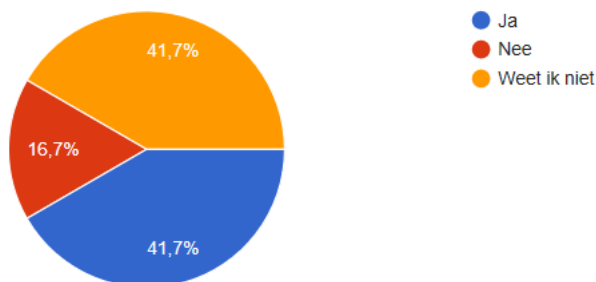

In hoeverre bent u op de hoogte van de richtlijnen die u kent? Wilt u per richtlijn invullen welke richtlijnenproducten u kent?

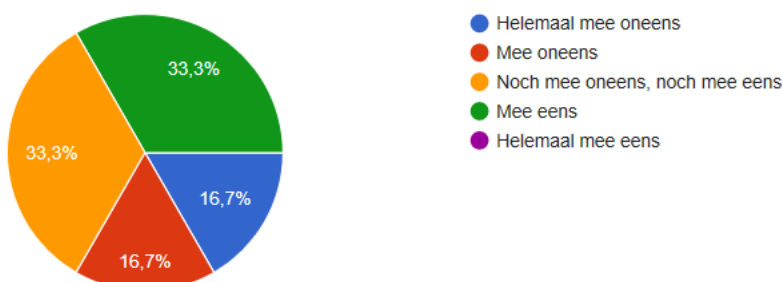
Zijn er bij het CJG formeel afspraken vastgelegd door het management over het gebruik van de richtlijnen jeugdhulp (in beleidsplannen, werkplannen en dergelijke)?

12 antwoorden

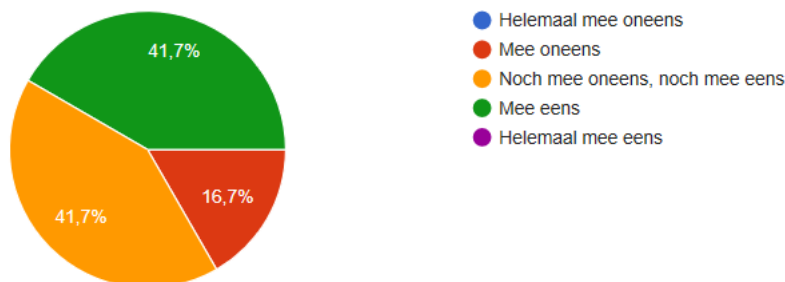
Bij het CJG zijn maatregelen getroffen zodat medewerkers die de richtlijnen jeugdhulp gebruiken en de organisatie verlaten tijdig worden vervangen door nieuwe die voldoende zijn/worden ingewerkt op de richtlijnen jeugdhulp

12 antwoorden

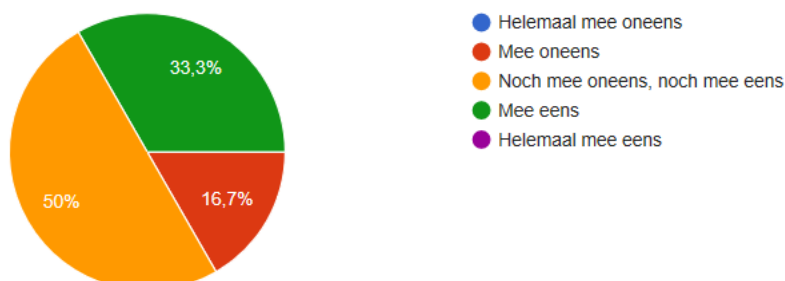
Er is voldoende personeel bij het CJG om de richtlijnen zoals bedoeld te kunnen gebruiken

12 antwoorden

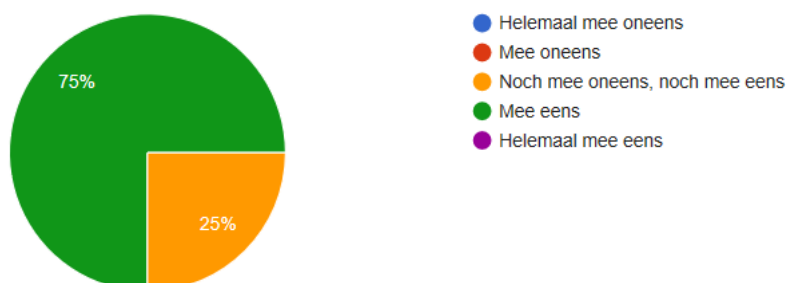
Het CJG stelt mij voldoende tijd beschikbaar om de richtlijnen jeugdhulp zoals bedoeld te integreren in mijn dagelijks werk

12 antwoorden

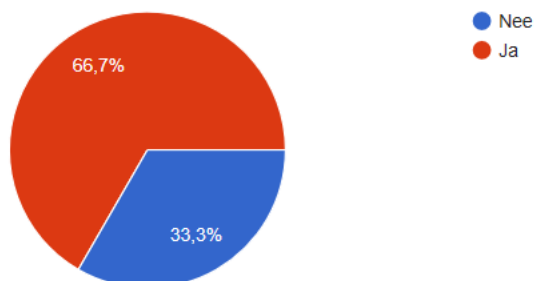
Het CJG stelt mij voldoende materialen en voorzieningen beschikbaar om de richtlijnen jeugdhulp zoals bedoeld te kunnen gebruiken

12 antwoorden

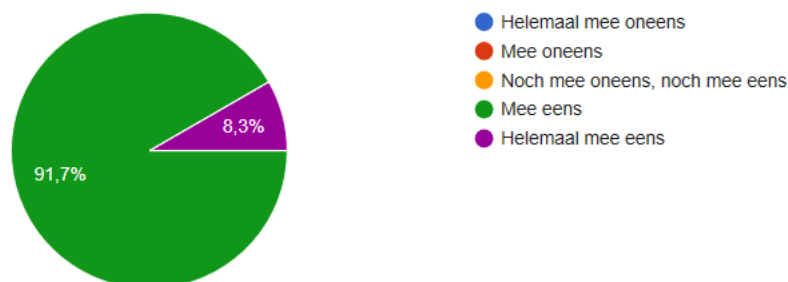
Zijn er behalve de invoering van de richtlijnen jeugdhulp, andere veranderingen waarmee u momenteel of binnen afzienbare tijd mee te maken heeft? (denk aan reorganisatie, fusie, bezuinigingen, personeelsverloop of andere innovaties)

12 antwoorden

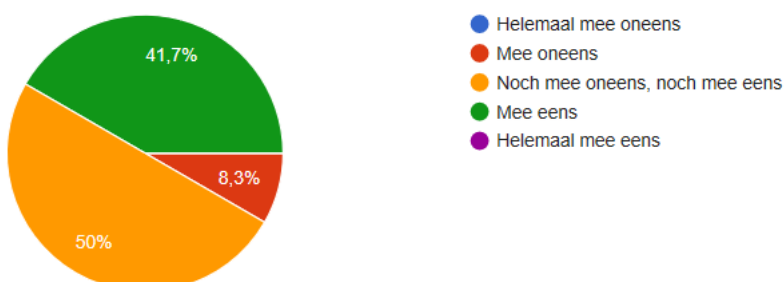
Ik heb bij het CJG makkelijk toegang tot informatie over het gebruik van de richtlijnen jeugdhulp

12 antwoorden

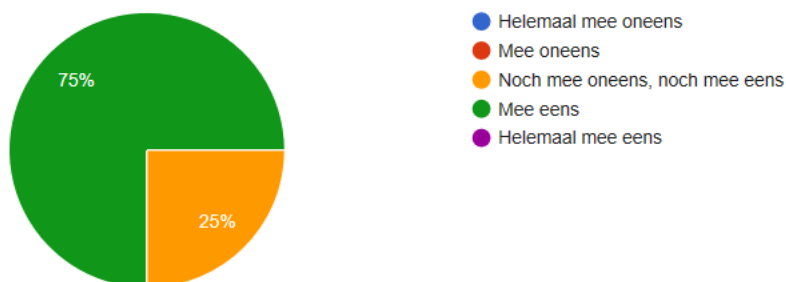
Bij het CJG vindt regelmatig terugkoppeling plaats over de voortgang van de invoering van de richtlijnen jeugdhulp

12 antwoorden

De activiteiten die in de richtlijnen jeugdhulp staan, sluiten goed aan bij bestaande wetten of regels

12 antwoorden

Ik zou graag willen weten of u nog opmerkingen, vragen of suggesties heeft over het werken met de richtlijnen jeugdhulp

3 antwoorden

Wellicht is het deels bepalend voor welke moederorganisatie je werkt en welke functie/rol je hebt om sommige vragen goed te kunnen beantwoorden.

Ik wist niet dat er zoveel richtlijnen zijn. Is dit bekend is bij alle collega's? En hoe kunnen we het zo makkelijk mogelijk in ons werk gebruiken?

Het helpt mij nu om heel bewust tijdens de intakefase de werkkaarten van de richtlijn uit te printen en te lezen en zo de info en welke vragen goed zijn om te stellen mee te nemen in deze fase en om na de intakefase ook te kijken welke hulp en vorm van hulp passend is. Waarin ik nog kan groeien is om dit stuk weer terug te laten komen in mijn registraties betreffende de gezinnen.

6. Codeboom

